

سوالات تشریحی تاریخ معاصر ایران

پایه یازدهم (رشته تجربی - ریاضی - فنی و حرفه ای - کاردانش)

دوره دوم متوسطه

تهیه کننده: مهران زنگنه

سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲

درس اول

۱. ایل قاجار از چه قومی بودند و چه زمانی وارد ایران شدند؟ از ترکمانان بود و در زمان مغولان به ایران کوچ کرد.
۲. ایل قاجار چگونه وارد عرصه سیاسی ایران شدند؟ به هنگام تشکیل سلسله صفوی توسط شاه اسماعیل، در شمار ایل هایی بود که به یاری او پرداخت و بعدها در جگر که قزلباش ها درآمد.
۳. چرا نادرشاه با قاجارها میانه خوبی نداشت؟ زیرا آنان مدافع حکومت صفوی بودند.
۴. وضعیت قاجارها پس از مرگ نادرشاه چه شد؟ قاجارها، مانند دیگر ایلات کوشیدند قدرت را در ایران به دست بگیرند. اما رهبر قاجارها یعنی، محمدحسن خان، جان خود را بر سر دست یابی به قدرت، از دست داد، و فرزندش، آقا محمدخان، به اسارت کریم خان زند درآمد و حکومت به خاندان زند منتقل شد.
۵. آخرین فرمانروای زند که بود؟ لطفعلی خان.
۶. چه کسی حکومت قاجار را بنا نهاد و کدام شهر را به پایتختی برگزید؟ آقامحمد خان - تهران.
۷. در آستانه تشکیل دولت قاجاریه، روس ها قصد استیلای کامل بر کدام مناطق ایران را داشتند؟ گرجستان و خان نشین های قفقاز.
۸. علل بروز جنگ های دور اول ایران و روس چه بود؟ روسیه با حمله های پی درپی، ابتدا گرجستان و سپس ایالت های دیگر را مورد تاخت و تاز قرار داد، و باعث بروز دوره اول جنگ های ایران و روس شد.
۹. جنگ های دوره اول ایران و روس منجر به امضای چه قراردادهایی شد؟ گلستان.
۱۰. مفاد قرارداد گلستان چه بود؟ ۱- ایالات داغستان و گرجستان و شهرهای باکو، دربند، شکی، شروان، قره باغ، گنجه، موقان و قسمت بالای طالش به روسیه واگذار شد. ۲- حق کشتی رانی ایران در دریای خزر سلب شد. ۳- روسیه نیابت سلطنت عباس میرزا را در ایران به رسمیت شناخت و رساندن او را به سلطنت تعهد کرد.
۱۱. عالمان دین برای مبارزه با نفوذ بیگانگان و مخالفت با سلطه استعماری از چه قواعد قرآنی و اسلامی بهره بردند؟ از قواعد قرآنی و اسلامی مانند «قاعده نفی سیل»، «جهاد» و «فتوا» بهره بردند.
۱۲. فتوای جهاد علیه روس ها (پس از جنگ های دور اول) توسط چه کسانی صادر شد؟ توسط آیت الله شیخ جعفر نجفی کاشف الغطا و آیت الله مجاهد و ملا احمد نراقی.
۱۳. علت شکست ایران در جنگ های دوره اول چه بود؟ ۱- ضعف و غفلت فتحعلی شاه و دربار ۲- خیانت انگلستان به ایران.
۱۴. چه عواملی باعث بروز جنگ های دوره دوم ایران و روسیه شد؟ ۱- بد رفتاری روس ها با ساکنان ولایت هایی که طبق قرارداد گلستان به آن کشور واگذار شده بود، موجب نارضایتی این مردم شد و آنان به دادخواهی پرداختند. ۲- قرارداد گلستان در مورد تعیین خط مرزی بین ایران و روسیه مبهم بود و این مساله موجب دست درازی روسیه به خاک ایران از جمله اراضی اطراف ایران و آذربایجان شد.
۱۵. جنگ های دوره دوم ایران و روس با بسته شدن کدام قرارداد به پایان رسید؟ ترکمانچای.
۱۶. چه عاملی باعث گردید سرنوشت جنگ های دور دوم ایران و روس به نفع دولت روسیه تزاری رقم زده شود؟ خیانت دولت انگلستان و بی کفایتی دربار ایران.

سوالات تشریحی تاریخ معاصر ایران - دروس ۱ تا ۲۵ - تهیه کننده: مهران زنگنه

۱۷. مفاد قرارداد ترکمانچای چه بود؟ ۱- علاوه بر سرزمین هایی که در قرارداد گلستان به روس ها واگذار شده بود، ایروان، نخجوان و بخشی از دشت مغان از ایران جدا شد ۲- ایران متعهد به پرداخت پنج میلیون تومان به روسیه شد ۳- برقراری کاپیتولاسیون (قضاوت کنسولی) برای ایران تحمیل شد.
۱۸. بر اساس کاپیتولاسیون اتباع دولت روسیه در ایران از چه حقی برخوردار شدند؟ به موجب آن هرگاه اتباع روسی مقیم ایران مرتکب جرمی شوند دادگاه های ایران حق رسیدگی نداشته باشند بلکه مراجع قضایی دولت روسیه به آن رسیدگی کنند.
۱۹. علت توجه ناپلئون به ایران در دوره قاجاریه چه بود؟ ناپلئون بناپارت، که از حمله مستقیم به انگلستان ناتوان بود، قصد داشت با تصرف مستعمره های انگلیس، این کشور را شکست دهد. مهم ترین مستعمره انگلیس، هندوستان بود؛ که دسترسی به آن از راه ایران امکان پذیر بود.
۲۰. قرارداد فین کنشتاین بین کدام دولت ها بسته شد؟ بین ایران و فرانسه.
۲۱. چرا ناپلئون قرارداد فین کنشتاین را با ایران بست؟ چون ناپلئون قصد داشت مستعمرات انگلستان را تصرف کند و مهمترین مستعمره انگلیس، هندوستان بود و راه دسترسی به آن نیز ایران بود، قرارداد فین کنشتاین را با ایران امضا کرد.
۲۲. هر کدام از دو دولت فرانسه و ایران بر اساس معاهده فین کن اشتاین چه تعهداتی پذیرفتند؟ براساس این قرارداد فرانسه متعهد شد در جنگ با روسیه به ایران کمک کند و در مقابل آن، ایران برای حمله به متصرفات انگلستان در هند، با افغان ها و قبایل هرات و قندهار متحد شود و به انگلستان اعلان جنگ دهد. در صورت تصمیم ناپلئون برای لشکرکشی به هندوستان، به لشکر او اجازه عبور از راه ایران داده شود.
۲۳. قرارداد تیلست بین کدام دولت ها بسته شد؟ فرانسه و روسیه.
۲۴. پیامد عهدنامه تیلست برای ایران چه بود؟ فرانسه تعهدات خود نسبت به ایران در قرارداد فین کن اشتاین را زیر پا گذاشت.
۲۵. چرا دولت انگلستان در دوره قاجاریه علاقمند بود که در برابر ایران نفوذ کند؟ انگلستان ایران را سدّ محکمی در برابر تهاجم به مستعمره های خود در هندوستان می دانست.
۲۶. قرارداد مجمل بین کدام دولت ها بسته شد و موضوع آن چه بود؟ دولت ایران با انگلستان. به موجب این قرارداد، انگلستان تعهد کرد، هرگاه دولت های اروپایی به ایران حمله کنند، نیروی نظامی در اختیار ایران قرار دهد و یا در عوض آن به دولت ایران کمک مالی کند.
۲۷. قرارداد مفصل بین کدام دولت ها بسته شد؟ ایران و انگلستان.
۲۸. تعهدات ایران به انگلستان در قرارداد مفصل را بنویسید؟ ۱- قبول حکمیت نماینده انگلیس در اختلافات مرزی با روسیه ۲- خودداری از بستن قرارداد با روسیه و با هر دولت سومی که دشمن انگلستان باشد ۳- از کشورهایی که با انگلستان روابط دوستانه ندارند، برای آموزش سپاه ایران افراد نظامی استخدام نکند.
۲۹. تعهدات انگلستان به ایران در قرارداد مفصل را بنویسید؟ ۱- اگر دولت ثالثی به خاک ایران تعرض کند، انگلستان در صورت امکان از کمک به ایران خودداری نکند. ۲- انگلستان از کمک به سرکشان و شاهزادگانی که علیه تاج و تخت پادشاه قاجار قیام کنند، خودداری کند.
۳۰. علت حمله ایران به هرات در دوره فتحعلی شاه چه بود؟ کامران میرزا، با تحریک انگلیس ها علیه حکومت مرکزی ایران شورش کرده بود، و حتی گاهی به مناطق دیگر ایران دست اندازی می کرد.
۳۱. چرا روس ها ایران را در حمله به هرات تشویق می کردند؟ ۱- از یک سو با انگلستان رقابت داشتند و به خطر افتادن مستعمره های انگلیس را در هند به مصلحت خود می دانستند ۲- مشغول شدن ایران را در جنگ هرات، مایه فراموشی ایالت های از دست رفته شمالی توسط دولت ایران می دانستند.
۳۲. واکنش انگلستان به محاصره هرات در زمان محمدشاه چه بود؟ انگلستان به کمک عاملان خود در برابر ایران، تلاش زیادی کرد که ایران را از حمله به هرات باز دارد. محمدشاه به تحریک ها و دخالت های آشکار «مک نیل» سفیر انگلیس، اعتراض کرد. انگلیسی ها جزیره خارک را اشغال کردند و تهدید کردند که در صورت ادامه محاصره هرات، در خاک ایران پیش روی خواهند کرد.
۳۳. چرا محمدشاه قاجار دست از محاصره هرات برداشت؟ ناتوانی در رویارویی با انگلیسی ها و عدم حمایت روسیه.
۳۴. علت اختلافات ایران و عثمانی در دوره محمد شاه قاجار چه بود؟ اختلافات مرزی.
۳۵. اختلافات ایران و عثمانی در دوره قاجاریه با بسته شدن چه معاهده ای به پایان رسید؟ ارزنه الروم.
۳۶. نماینده ایران در قرارداد ارزنه الروم که بود؟ محمدتقی خان فراهانی (امیر کبیر).

۳۷. مفاد قرارداد دوم ارزنه الروم چه بود؟ ۱- ایران از ادعاهای خود درباره بعضی مناطق از جمله سلیمانیه دست برداشت. ۲- دولت عثمانی حاکمیت ایران بر خرمشهر و ساحل چپ اروندرود و کشتی رانی در این رودخانه را به رسمیت شناخت ۳- دولت عثمانی متعهد شد از آزار و اذیت زائران ایرانی عتبات عالیات جلوگیری کند و تسهیلات لازم برای بازرگانان ایران را در آن سرزمین فراهم سازد.

۳۸. نتایج و عبرت های دو جنگ ایران و روس را بنویسید؟ ۱- بی اعتمادی کامل به اروپاییان و اینکه آنها به هیچ وجه به قول خود پایبند نیستند و فقط به منافع خود می اندیشند ۲- در مبارزه با یک قدرت خارجی نباید به قدرت دیگر اتکای جدی کرد ۳- با شکست اقتصادی، سیاسی و نظامی ایران که نتیجه روحیه خودباختگی در حاکمان بود، بستر برای ورود مبلغین غربی و نفوذ فرهنگی در ایران ایجاد شد ۴- مذاکراتی که طی این دو جنگ انجام شد، برای سرگرم کردن ایرانیان و تأمین منافع دولت های استعمارگر بود.

درس دوم

۱. دوران حکومت ناصرالدین شاه با کدام موضوعات شناخته می شود؟ ۱- قتل صدراعظم دانشمند و ایران دوست، میرزا تقی خان امیرکبیر به تحریک فاسدان و بد خواهانی که منافعیان به خطر افتاده بود ۲- آشنایی تدریجی گروهی از ایرانیان با پیشرفت های اروپائیان ۳- واگذاری امتیازات اقتصادی و فرهنگی به بیگانگان، نظیر امتیاز روتر، امتیاز لاتاری، امتیاز خرید و فروش تنباکو (تالبوت).

۲. اقدامات امیرکبیر را بنویسید؟ ۱- لغو لقب های دراز و بی معنی و اکتفا به کلمه جناب، حتی نسبت به مقام صدارت ۲- منع رشوه خواری و برقراری حقوق ثابت برای ماموران دولتی ۳- فرستادن شاگردانی به اروپا برای کسب مهارت ها و دانش های جدید ۴- استخدام استادان خارجی به ویژه از کشورهای غیر از انگلیس و روسیه ۵- ترجمه کتاب، نشر روزنامه ۶- تأسیس مدرسه عالی در تهران و ارائه طرح مدرسه دارالفنون که پس از برکناری او آغاز به کار کرد ۷- جلوگیری از دخالت نمایندگان خارجی در امور داخلی ایران ۸- دفع فتنه سالاردرخراسان و فرقه بابیه ۹- تقویت ارتش ملی ۱۰- تلاش در جهت استقلال اقتصادی و توسعه صنعتی کشور. (سه مورد کافی است)

۳. کشورهای اروپایی چگونه توانستند شرایط اقتصادی و اجتماعی برای انقلاب علمی و صنعتی را فراهم کرده و به جهشی در رشد اقتصادی دست پیدا کنند؟ با برده داری گسترده و ثروت حاصل از غارت ملت های آسیایی و آفریقایی.

۴. نتیجه جهش رشد اقتصادی کشورهای اروپایی چه بود؟ به بازارهای مصرف و مواد اولیه ارزان قیمت نیاز داشتند.

۵. واگذاری امتیازات به دولت های استعماری از زمان چه کسی و به چه دلیل در دوره قاجاریه آغاز شد؟ ناصرالدین شاه- برای تأمین مخارج مسافرت ها و خوش گذرانی آنان.

۶. عاملان اصلی واگذاری امتیاز روتر و لاتاری به دولت استعماری انگلیس چه کسانی بودند؟ میرزا حسین خان سپهسالار (روتر) و میرزا ملکم خان (لاتاری).

۷. براساس قراردادی که با روتر بسته شد، چه امتیازاتی به این شخص داده شد؟ حق احداث راه آهن و تراموا (قطار شهری)، بهره برداری از کلیه معادن و منابع ایران به غیر از سنگ های قیمتی، بهره برداری از جنگل ها، احداث قنات ها و کانال های آبیاری به مدت ۷۰ سال و اداره گمرک و حق صدور محصولات انگلیسی به ایران به مدت ۲۵ سال به روتر واگذار شد. روتر در برابر آن، دویست هزار لیره به صورت وام برای تأمین هزینه سفر ناصرالدین شاه به اروپا پرداخت کرد.

۸. مخالفان قرارداد روتر را نام ببرید؟ ۱- مخالف خارجی (روسیه) ۲- مخالف داخلی (آیت الله حاج ملاعلی کنی).

۹. چرا حاج ملاعلی کنی با میرزا حسین خان سپهسالار مخالف بود؟ زیرا سپهسالار آشکارا تقلید از قوانین، اصول زندگی و مدنیت غربی را در پیش گرفته بود و ناصرالدین شاه را به اجرای سیاست های خود ترغیب می کرد.

۱۰. چرا روس ها خواستار لغو امتیاز روتر بودند؟ چون این قرارداد منافع سرشاری برای رقیب آن ها انگلستان داشت.

۱۱. نتیجه مخالفت ها با قرارداد روتر چه بود؟ ناصرالدین شاه قرارداد روتر را لغو و میرزا حسین خان سپهسالار را از صدارت برکنار کرد.

۱۲. روتر پس از لغو قرارداد، برای جبران آن چه کرد؟ امتیاز بانک شاهنشاهی را به مدت ۶۰ سال به دست آورد.

۱۳. امتیاز لاتاری چه بود و به چه کسی واگذار شد؟ امتیاز تأسیس قمارخانه به میرزا ملکم خان (ناظم الدوله).

۱۴. امتیاز لاتاری با چه شرطی به میرزا ملکم خان واگذار شد؟ در آن امتیاز نامه شرط شده بود که میرزا ملکم خان بدون اجازه نهایی شاه آن را به کسی انتقال ندهد. اما او در ازای دریافت چهل هزار لیره، آن را به یکی کمپانی انگلیسی واگذار کرد.

۱۵. شاه و دربار وقتی متوجه سوء استفاده ملکم خان از امتیاز لاتاری شدند، چه اقدامی انجام دادند؟ از همان تاریخ او را از تصدی به کلیه مقام های مهم دولتی محروم کردند و سهام داران شرکت سرمایه گذاری، ملکم خان را به تقلب و کلاه برداری متهم و از وی به مراجع قانونی شکایت کردند.

سوالات تشریحی تاریخ معاصر ایران - دروس ۱ تا ۲۵ - تهیه کننده: مهران زنگنه

۱۶. **قرارداد تالبوت چه بود؟** انحصار خرید و فروش توتون و تنباکو در داخل و خارج ایران به مدت ۵۰ سال به یک انگلیسی به نام تالبوت واگذار شد.
۱۷. **امتیاز توتون و تنباکو با چه شرایطی به تالبوت واگذار شد؟ آن را با امتیازی که دولت عثمانی به یکی شرکت خارجی واگذار کرده بود، مقایسه کنید؟** ناصرالدین شاه این امتیاز را در برابر دریافت ۱۵۰۰۰ لیره و یک چهارم سود سالانه به تالبوت واگذار کرد. در حالی که دولت عثمانی، با وجودی که از محصول توتون و تنباکو کمتری برخوردار بود، این امتیاز را برابر دریافت سالانه هفتصد هزار لیره، به یکی کمپانی خارجی واگذار کرده بود.
۱۸. **علت مخالفت مردم با قرارداد تالبوت چه بود؟** چون مردم ایران دیدند محصول توتون و تنباکو ی خود را باید به قیمت کمی به بیگانه بفروشتند و برای مصرف داخلی دوباره آن را به قیمت گزافی بخرند به قیام و اعتراض به این قرارداد پرداختند.
۱۹. **چه کسی فتوای تحریم توتون و تنباکو را صادر کرد و نتیجه صدور این فتوا چه بود؟** میرزا حسن شیرازی (میرزای شیرازی). صدور این حکم سبب شد که ناصرالدین شاه ناچار به تسلیم شد و ابتدا امتیاز داخلی و سپس امتیاز خارجی را لغو کرد.
۲۰. **مورخان کدام واقعه را طلیعه بیداری ایرانیان و زمینه نهضت مشروطه می دانند؟** قیام تحریم تنباکو.
۲۱. **نتایج نهضت تنباکو را بیان کنید؟** ۱- این نهضت موجب انسجام بیشتر مرجعیت شیعه، علما و مردم متدین ایران شد و نشان داد که بیداری اسلامی در ایران به بلوغ فکری و سیاسی رسیده است ۲- این پیروزی بزرگ به رهبری روحانیون، سبب شد که ضربه ای سخت به استعمارگران و عاملان داخلی آنان وارد آید؛ و مردم باور کنند که توانایی ایستادگی در برابر استبداد داخلی و استعمار خارجی را دارند ۳- در این نهضت، مردم ایران توانستند برای نخستین بار، در برابر مقتدرترین دولت عالم، در آن زمان، ایستادگی کنند، و آن را وادار به پذیرش خواسته های خود کنند.

درس سوم

۱. **چه عواملی زمینه های نهضت مشروطه را فراهم کرد؟** ۱- از دست رفتن بخش هایی از سرزمین ایران ۲- غلبه استعمار بر مملکت ۳- استبداد دستگاه حاکم ۴- مخالفت های مردم و علما با استبداد و استعمار ۵- ورود اندیشه های جدید.
۲. **کدام مناطق در دوره قاجار توسط روسیه از ایران جدا شدند؟** کل قفقاز در شمال غربی و منطقه ماوراء النهر در شمال شرقی (شامل کشورهای قزاقستان، تاجیکستان و ترکمنستان کنونی) به این ترتیب، در شرق و غرب دریای خزر، مناطق و ایالت های وسیع و زرخیزی از ایران جدا شد.
۳. **کدام مناطق در دوره قاجار توسط انگلستان از ایران جدا شدند؟** ایالت های هرات و قندهار؛ و بخش بزرگی از بلوچستان.
۴. **چه عواملی در دوره قاجاریه زمینه سلطه بیگانگان بر ایران را فراهم کرد؟** ضعف حکومت قاجار و طمع ورزی و فساد مالی درباریان.
۵. **بارزترین نتیجه سلطه بیگانگان بر ایران در دوره قاجاریه چه بود؟** بارزترین نتیجه این وضعیت، امتیازهای متعددی بود که به خارجیان داده می شد. علاوه بر آن قرض هایی که شاهان قاجار از کشورهای بیگانه می گرفتند موجب سلطه بیش تر استعمارگران بر مملکت شد.
۶. **چه عاملی انگیزه و میزان دریافت وام از بیگانگان را در پادشاهان قاجار افزایش داد؟** علاقه شاهان قاجار به مسافرت به اروپا.
۷. **کدام شاهان قاجار به دریافت قرض از انگلیس و روس اقدام کردند و این قرض ها را صرف چه اموری می کردند؟** ناصرالدین شاه و مظفرالدین شاه و به جای این که این پول را هزینه کارهای اساسی کنند آن را، خرج سفرهای خود به اروپا کردند.
۸. **چه عواملی در دوره قاجاریه، احساسات ملی را جریحه دار کردند؟** ۱- دادن امتیازات ۲- گرفتن وام ۳- اعمال حق کاپیتولاسیون که از عهدنامه ترکمانچای برقرار شد ۴- دخالت های دولت های بیگانه در امور داخلی ایران.
۹. **فعالیت عالمان دینی چه نقشی در پیدایش مشروطه خواهی داشت؟** در آستانه نهضت مشروطیت ایران، روحانیون و حوزه های علمیه شیعه به استحکام و انسجام سیاسی و مبارزاتی رسیده بودند. در نتیجه یک قرن مبارزه و بیدارگری، ارتباط منظمی میان علما و مردم به وجود آمد و زمینه پیدایش حرکتی فکری به رهبری عالمان دینی فراهم شد.
۱۰. **اولین ثمره فعالیت های عالمان دینی در دوره قاجاریه چه بود؟** پیروزی در نهضت تنباکو.
۱۱. **پیامد نهضت تنباکو به رهبری عالمان دینی چه بود؟** ۱- لغو قرارداد توتون و تنباکو، قدرت ۲- رهبری روحانیون شیعه را در صحنه سیاسی کشور آشکار کرد ۳- آسیب پذیری استبداد داخلی و استعمار خارجی را در برابر اراده ملت نشان داد.
۱۲. **نهضت تحت رهبری روحانیون در دوره ناصرالدین شاه و مظفرالدین شاه بر چه پایه هایی استوار بود و چه اهدافی را دنبال می کرد؟** اساس این نهضت بر مبارزه با استعمار خارجی و استبداد داخلی و تلاش برای برقراری عدالت در مملکت قرار داشت، تا با ایجاد عدالت خانه «دارالشورا» قدرت و اختیارات پادشاه و حکام را محدود و با اجرای قوانین اسلامی از لجام گسیختگی آن ها جلوگیری کند.
۱۳. **در دوره قاجار اندیشه های سیاسی جدید از چه طریقی به ایران راه یافت؟** ۱- اعزام دانشجو به خارج ۲- سفرهای درباریان و سیاستمداران به خارج ۳- مهاجرت برخی از ایرانیان به کشورهای مختلف.

سوالات تشریحی تاریخ معاصر ایران - دروس ۱ تا ۲۵ - تهیه کننده: مهران زنگنه

۱۴. ابزارهای انتقال اندیشه های سیاسی در دوره قاجار به جامعه چه بود؟ از راه انتشار روزنامه ها، چاپ کتاب ها، نامه ها و سخنان آنان.
۱۵. در دوره قاجاریه روزنامه های فارسی زبان به چند دسته تقسیم می شدند؟ داخلی و خارجی.
۱۶. روزنامه های داخلی دوره قاجاریه به چند دسته تقسیم می شدند؟ به دو دسته روزنامه های «دولتی» و «غیر دولتی» تقسیم می شدند.
۱۷. روزنامه های دولتی دوره قاجار را نام ببرید؟ «کاغذ اخبار»، «وقایع اتفاقیه»، «شرف» و «شرافت».
۱۸. اولین روزنامه ای که در ایران منتشر چه نام داشت و توسط چه کسی انتشار یافت؟ کاغذ اخبار بود که توسط میرزا صالح شیرازی انتشار یافت.
۱۹. معروف ترین روزنامه های غیر دولتی چاپ ایران در دوره قاجار را نام ببرید؟ «تربیت» و «ادب».
۲۰. مشهورترین روزنامه های فارسی زبان دوره قاجار که در خارج از کشور چاپ و وارد ایران می شدند را نام ببرید؟ «عروة الوثقی»، «اختر»، «قانون»، «حبل المتین»، «حکمت» و «ثریا».
۲۱. مهم ترین آثار روشنفکران ایرانی که در ایجاد نهضت مشروطه نقش داشتند را نام ببرید؟ ۱- سفرنامه ها ۲- کتاب ها و آثار دیگر.
۲۲. اولین نشانه های اندیشه های نوین در دوره قاجار در کدام منابع مشاهده می شود؟ در سفرنامه های عهد قاجار مشاهده می شود.
۲۳. کدام سفرنامه ها، زمینه پیدایش مشروطه خواهی را در ایران فراهم ساختند؟ ۱- سفرنامه میرزا صالح شیرازی ۲- سیاحت نامه ابراهیم بیگ اثر حاج زین العابدین مراغه ای.
۲۴. سفرنامه میرزا صالح شیرازی دارای چه ویژگی هایی می باشد؟ میرزا صالح شیرازی در سفرنامه خود به روشنی از اندیشه های نوین غربی، به ویژه نظام حکومت مشروطه انگلیس، تعریف و تمجید کرده است.
۲۵. نویسنده کتاب سیاحت نامه ابراهیم بیگ چه کسی بود و او در کتاب خود چه مسائلی را بیان نموده است؟ حاج زین العابدین مراغه ای. در این سفرنامه، اوضاع نابسامان کشور به زبان ساده بیان گردیده و در مقابل، از ویژگی های مثبت تمدن غرب سخن گفته است.
۲۶. نوشته های چه کسانی در پیدایش مشروطه خواهی ایران موثر بوده اند؟ میرزا ملکم خان- میرزایوسف خان مستشارالدوله -عبدالرحیم طالبوف - میرزا فتحعلی آخوندزاده .
۲۷. ویژگی های بارز افکار روشنفکران ایرانی چه بود؟ پذیرش اندیشه های غربی و شیفتگی و خودباختگی بی چون و چرا در برابر فرهنگ بیگانه.
۲۸. در آثار روشنفکران ایرانی دوره قاجار، به چه مسائلی توجه شده است؟ آنان نهضت مشروطه طلبی مردم ایران را که بر مبنای عدالت خواهی و نفی استبداد و استعمار بود، با عقاید برخاسته از اندیشه های وارداتی و غربی خود درآمیختند.

درس چهارم

۱. از چه زمانی مردم، رفته رفته اعتراض خود را نسبت به حکومت قاجار آشکار کردند؟ در اواخر دوره سلطنت ناصرالدین شاه.
۲. ترور ناصرالدین شاه نشانه چه بود؟ آخرین نمونه نارضایتی عمومی مردم علیه حکومت قاجار بود.
۳. آخرین نمونه نارضایتی عمومی مردم علیه حکومت قاجار چه بود؟ ترور ناصرالدین شاه.
۴. انقلاب مشروطه در دوره کدام شاه قاجار بوقوع پیوست؟ مظفرالدین شاه.
۵. مظفرالدین شاه چه کسی را ابتدا به عنوان صدراعظم خود انتخاب کرد؟ عین الدوله.
۶. پیامد سفرهای مظفرالدین شاه به اروپا چه بود؟ پیامد این سفرها، هزینه هایی سنگین بود که دولت با گرفتن وام از بیگانگان، آن را تأمین می کرد.
۷. چه عواملی در زمان مظفرالدین شاه بر نارضایتی ها می افزود و کشور را در آستانه یک شورش سراسری قرار داد؟ خشونت های عین الدوله و حاکمان ایالت ها، هم راه با فقر عمومی و رکود شدید اقتصادی.
۸. پیش از جریان مهاجرت صغری چه حوادثی موجب خشم و اعتراض مردم شد؟ ۱- ماجرای مسیو نوز بلژیکی ۲- نارضایتی مردم ایالات ۳- ماجرای بانک استقراضی روس ۴- به چوب بستن بازرگانان تهران.
۹. واقعه ماجرای نوز بلژیکی ناشی از چه بود؟ این واقعه واکنشی در برابر توهین به مقدسات مردم مسلمان ایران به شمار می رود، که آغازگر یک جنبش عمومی شد.
۱۰. علل جنبش عمومی مردم تهران علیه نوز بلژیکی را توضیح دهید. در مراسم سال ۱۲۸۳ ش. موسیو نوز بلژیکی، که طبق قرارداد گمرکی ایران و روسیه کارگزار روس ها در امور گمرک ایران بود، با لباس روحانیان و در حالی که قلیان به دست داشت، عکس گرفت. این عکس در محرم همان سال در میان مردم عزادار پخش و موجب اعتراض مردم شد.

۱۱. چرا اقدام نوز بلژیکی موجب اعتراض مردم شد؟ زیرا بلژیکی ها که اداره گمرک های ایران را به دست گرفته بودند، با بدرفتاری، افکار عمومی را بر ضد خود تحریک کرده بودند.
۱۲. رهبری حرکت مردم در جریان ماجرای نوز بلژیکی بر عهده که بود؟ آیت الله سید عبدالله بهبهانی.
۱۳. اولین جرقه نهضت مشروطه چه بود؟ ماجرای مسیو نوز بلژیکی.
۱۴. در ادامه ماجرای نوز بلژیکی و هم زمان با سفر سوم مظفرالدین شاه به اروپا چه رویدادی به وقوع پیوست؟ عده ای از بازرگانان در حرم حضرت عبدالعظیم (ع) تحصن کردند.
۱۵. پیش از انقلاب مشروطه کدام ایالات و چرا علیه حکومت قاجار دست به اعتراض زدند؟ ۱- معروف ترین این حوادث ماجرای شلاق خوردن سه تن از علمای کرمان بود که برای مقابله با فرقه «شیخیه» در این شهر قیام کرده بودند. این سه، پس از آن که به فلک بسته شدند، از شهر اخراج گردیدند. ۲- شعاع السلطنه، حاکم فارس، با ستمگری های خود، موجب نارضایتی مردم شده بود. ۳- مردم خراسان از ستمگری های غلامرضا خان آصف الدوله به جان آمده بودند.
۱۶. ماجرای بانک استقراضی روس را توضیح دهید؟ با وجود مخالفت عمومی، روس ها در محل یک قبرستان متروک، ساختمان بانک استقراضی روس را بنا نهادند. آیت الله سیدمحمد طباطبایی به شدت با این کار مخالفت کرد. مردم نیز از این اقدام روس ها، ناخشنود بودند. بنابراین، یک اعتراض عمومی شکل گرفت، اما روس ها، با بی اعتنایی، به کار خود ادامه دادند. تا این که موضوع به اطلاع مراجع تقلید نجف رسید.
۱۷. کدام یک از روحانیون در ماجرای بانک استقراضی روس، همراه مردم تهران شورش کردند؟ آیت الله سیدمحمد طباطبایی و سیدعبدالله بهبهانی و میرزا مصطفی آشتیانی.
۱۸. به پیشنهاد چه کسی روحانیون و مردم، با حالت اعتراض تهران را ترک و در حرم حضرت عبدالعظیم تحصن کردند؟ آیت الله سیدمحمد طباطبایی.
۱۹. کدام مهاجرت به مهاجرت صغری مشهور است؟ مهاجرت روحانیون و مردم به شهر ری و تحصن در صحن حضرت عبدالعظیم.
۲۰. اولین مرحله اتحاد نیروهای ضد استبداد کدام حادثه بود؟ مهاجرت صغری.
۲۱. در جریان مهاجرت صغری، مهاجران چرا و چه کسی را به عنوان واسطه بین مهاجران و شاه قرار دادند؟ از آن جا که درباریان فاسد، مانع از رسیدن خبرهای صحیح به مظفرالدین شاه بودند، مهاجران مجبور شدند سفیر عثمانی را واسطه قرار دهند.
۲۲. مهاجران در مهاجرت صغری چه خواسته هایی داشتند؟ ۱- ایجاد عدالت خانه در همه شهرها، برای رسیدگی به شکایت های مردم و برقراری عدالت در جامعه. ۲- عمل به قانون اسلامی، به طور دقیق و به دور از ملاحظه های شخصی.
۲۳. واکنش مظفرالدین شاه و عین الدوله در برابر خواسته های مهاجران در مهاجرت صغری چه بود؟ اعلام کردند که با خواسته های مهاجران موافق هستند. بنابراین، این مهاجرت، پس از یک ماه، خاتمه یافت.
۲۴. علت مهاجرت کبری چه بود؟ هنوز مدت زیادی از بازگشت مهاجران (صغری) نگذشته بود که معلوم شد عین الدوله به آنان وعده دروغین داده و در پی آن است که با ایجاد اختلاف در میان آنان و دست گیری، تبعید و زندانی کردن رهبران قیام، جلوی حرکت های انقلابی دیگر را بگیرد.
۲۵. مهاجرت کبری به کجا صورت گرفت؟ به شهر قم مرقد حضرت معصومه (س).
۲۶. چرا مهاجرت مردم و علما به قم به مهاجرت کبری معروف شد؟ این مهاجرت که گسترده تر از مهاجرت قبل بود، به «مهاجرت کبری» معروف شد.
۲۷. به موازات مهاجرت عدالت خواهان به قم، عده ای از مردم تهران در کجا به بست نشستند؟ در باغ سفارت انگلیس گرد آمدند و به بست نشستند.
۲۸. منظور از سنت بست نشینی چیست؟ سنت «بست نشینی» و تحصن که از دیرگاه در ایران معمول بود، بیش تر در مساجد و زیارتگاه ها و اماکنی صورت می گرفت که مورد احترام مردم قرار داشت و با باورهای دینی آن ها سازگار بود.
۲۹. سفارت انگلستان در نهضت مشروطه چگونه از سنت بست نشینی به سود منافع خود استفاده کرد؟ دولت انگلستان بر خلاف دولت روسیه که از دربار حمایت می کرد، به ظاهر پشتیبان نهضت مشروطه بود. انگلستان، برای نیل به مقاصد و منافع استعماری اش این سیاست را در پیش گرفته بود.
۳۰. مهاجرت کبری با حضور چه کسانی حمایت می شد؟ شیخ فضل الله نوری، آیت الله طباطبایی و بهبهانی.
۳۱. هنگام مهاجرت کبری، چه خواسته هایی مطرح شد؟ ۱- برکناری عین الدوله از صدارت ۲- بازگشت مهاجران به تهران ۳- ایجاد عدالت خانه ۴- تشکیل دارالشورا (مجلس نمایندگان).

۳۲. مظفردین شاه در راستای خواسته های مشروطه خواهان چه اقداماتی انجام داد؟ مظفردین شاه تسلیم خواسته های مردم شد. او عین الدوله را عزل کرد و فرمان تشکیل مجلس شورای ملی را در ۱۴ مرداد ۱۲۸۵ صادر کرد.

۳۳. چه اقداماتی پس از صدور فرمان مشروطه در ایران انجام شد؟ در ۲۸ مرداد، اولین دوره مجلس شورای ملی با حضور نمایندگان تهران تشکیل گردید. عده ای از سیاست مداران مشروطه خواه، به تدوین قانون اساسی پرداختند آنان با عجله آن را نوشتند و به امضای مظفردین شاه رساندند.

درس پنجم

۱. برخورد محمد علی شاه با مشروطیت پس از رسیدن به سلطنت چگونه بود؟ محمدعلی شاه نمی خواست در برابر قانون اساسی و مجلس شورای ملی تمکین کند. او در ۲۸ دی ۱۲۸۵ جشن تاج گذاری برپا کرد و از اشراف و نمایندگان دولت های خارجی برای شرکت در این مراسم دعوت به عمل آورد، اما نمایندگان مجلس شورای ملی را دعوت نکرد. پس از این ماجرا، کشمکش محمدعلی شاه با مجلس آغاز شد که سرانجام وی مجلس را به توپ بست.

۲. اولین بی اعتنایی های محمد علی شاه به مشروطه چه بود؟ ۱- محمدعلی شاه از نمایندگان مجلس شورای ملی در مراسم تاجگذاری خود دعوت نکرد. ۲- ابتدا از امضای متمم قانون اساسی مشروطه خودداری کرد.

۳. علت تدوین متمم قانون اساسی مشروطه چه بود؟ در این قانون، از حقوق و تکالیف دولت نسبت به ملت و بالعکس سخن به میان نیامده بود.

۴. با تلاش های پیگیر و مجاهدت چه کسی اصل دوم متمم قانون اساسی تصویب شد؟ آیت الله شیخ فضل الله نوری.

۵. به پیشنهاد شیخ فضل الله... نوری چه ماده ای بر متمم قانون اساسی افزوده شد؟ اصل دوم.

۶. اصل دوم متمم قانون اساسی که به همت شیخ فضل الله نوری به تصویب رسید، چه بود؟ بنابر این اصل، در هر دوره از مجلس، هیئتی پنج نفره از مجتهدان و فقیهان اسلام که با اقتضای زمان آشنا بودند، به عنوان عضو، در مجلس شورای ملی شرکت می کردند، تا بر قانون هایی که تدوین و تصویب می شد، نظارت کنند که خلاف قواعد اسلامی و دستورهای شرع نباشد.

۷. در فاصله ای که متمم قانون اساسی تدوین می شد چه عواملی اوضاع کشور را آشفته ساخته بود؟ ۱- اختلاف درونی مشروطه خواهان ۲- مخالفت محمدعلی شاه با نظام مشروطه.

۸. چرا شیخ فضل الله نوری از صف مشروطه خواهان جدا شد و چه اعتقادی داشت؟ به دلیل اعمال نفوذ غرب گرایان در نهضت مشروطه و انحراف آن از مسیر اسلامی و ملی اولیه از صف طرف داران مشروطه جدا شد. او معتقد بود که باید «مشروطه مشروعه» ایجاد شود.

۹. روسیه به چه دلایلی با نهضت مشروطه در ایران مخالف بود؟ ۱- جلوگیری از نفوذ انگلیس که در لباس مشروطه خواهی از مشروطه طلبان حمایت می کرد ۲- کمک به محمد علی شاه که طرفدار روس بود ۳- پیش گیری از قیام ملل منطقه قفقاز برای گرفتن آزادی تحت تاثیر پیروزی مشروطه خواهان در ایران.

۱۰. علل حمایت انگلیس از مشروطه ایران چه بود؟ ۱- افزایش اعتبار خود در ایران برای دستیابی به موقعیتی بهتر یا برابر با روسیه ۲- به قدرت رساندن مهره های انگلیسی در دستگاه حاکم و مجلس. ۳- محافظت از مرز های هندوستان و سایر مستعمرات انگلستان در منطقه.

۱۱. کمک های بی دریغ انگلیس به بست نشینان در سفارت این کشور در تهران و تحت حمایت قرار دادن آنان با چه هدفی صورت گرفت؟ به قدرت رساندن مهره های انگلیسی در دستگاه حاکم و مجلس.

۱۲. با وجود رقابت های شدیدی که میان روس و انگلیس در ایران وجود داشت، چه موضوعی آن ها را وادار به رفع اختلاف ها و توافق در مورد ایران کرد؟ حضور آلمان به عنوان یک قدرت جدید در صحنه سیاست جهان بود.

۱۳. روسیه و انگلستان بر اساس قرارداد ۱۹۰۷ چرا و چگونه ایران را میان خود تقسیم کردند؟ با در خطر قرار گرفتن مستعمره های روس و انگلیس در جاهای دیگر دنیا، توسط استعمارگر جدید یعنی آلمان، آن ها اختلاف ها را کنار گذاشتند و به موجب قرارداد ۱۹۰۷، ایران را بین خود تقسیم کردند. بر اساس این قرار داد روس و انگلیس، با پادرمیانی فرانسه که از قدرت روزافزون آلمان بیم ناک بود، ایران را به سه منطقه تقسیم کردند.

۱۴. منظور روسیه و انگلیس از تقسیم ایران بر اساس قرارداد ۱۹۰۷ چه بود؟ منظور این بود که دو دولت تا حدودی از یک دیگر فاصله بگیرند و از برخوردهای احتمالی بین آن ها، جلوگیری شود.

۱۵. نمایندگان اولین دوره مجلس شورای ملی در قبال سیاست های استعماری روس و انگلیس چه تصمیماتی گرفتند؟ ۱- مخالفت شدید با قرارداد ۱۹۰۷

۲- ممنوعیت دریافت وام از دولت های خارجی ۳- کوشش برای تأسیس «بانک ملی» ۴- اخراج نوز بلژیکی که پست مهم مالی ایران در دست او بود.

۱۶. چرا محمدعلی شاه، میرزا علی اصغر خان امین السلطان را به ریاست دولت (نخست وزیری) انتخاب کرد؟ میرزا علی اصغر خان امین السلطان از مخالفان جدی مشروطه بود تا به کمک وی، دوباره نظام استبدادی را حاکم سازد.

سوالات تشریحی تاریخ معاصر ایران - دروس ۱ تا ۲۵ - تهیه کننده: مهران زنگنه

۱۷. چرا میرزا علی اصغر خان امین السلطان ترور شد؟ او که در دوره نخست وزیری خود، سیاستی دوگانه در پیش گرفته بود، سرانجام توسط یکی از طرفداران مشروطه ترور شد.
۱۸. محمد علی شاه قاجار چه واقعه ای را برای به توپ بستن مجلس و سرکوب مشروطه خواهان بهانه قرار داد؟ او در یکی از خیابان های تهران مورد سوء قصد قرار گرفت، ولی آسیبی ندید. او این اقدام را به مشروطه خواهان نسبت داد و به همین بهانه، تصمیم گرفت مجلس را برای همیشه تعطیل کند.
۱۹. چگونه به توپ بستن مجلس توسط محمدعلی شاه را توضیح دهید؟ در تیر ۱۲۸۷، یعنی دو سال پس از استقرار مشروطه، محمدعلی شاه با تشویق سفارت روسیه دستور حمله به مجلس شورای ملی را صادر کرد. لیاخوف روسی فرمانده نیروهای قزاق به فرمان محمدعلی شاه با نیروهای خود به مجلس حمله کرد و بخشی از ساختمان مجلس را با گلوله های توپ تخریب کرد.
۲۰. کدام یک از نمایندگان بعد از به توپ بستن مجلس توسط محمدعلی شاه اعدام شدند؟ میرزا جهانگیر خان صوراسرافیل، ملک المتکلمین و سیدجمال الدین واعظ.
۲۱. بعد از به توپ بسته شدن مجلس، چه دوره ای در تاریخ مشروطه ی ایران آغاز می شود؟ استبداد صغیر.
۲۲. به چه دوره ای در انقلاب مشروطه ایران استبداد صغیر می گویند؟ از به توپ بسته شدن مجلس توسط محمدعلی شاه تا فتح تهران توسط طرفداران مشروطه خواهان.
۲۳. چرا دوران پس از تعطیلی مجلس توسط محمدعلی شاه را استبداد صغیر نامیدند؟ چون بار دیگر استبداد به جای مشروطیت حاکم شد.
۲۴. پس از به توپ بستن مجلس به دستور محمد علی شاه، کدام دوره سیاسی در ایران آغاز شد؟ دوره استبداد صغیر.
۲۵. مقاومت اصلی مردم علیه استبداد محمدعلی شاه پس از به توپ بستن مجلس از کجا و به رهبری چه کسانی آغاز شد؟ از تبریز به رهبری ستارخان و باقرخان.
۲۶. با مقاومت مردم تبریز و ایستادگی رهبران دینی و ملی، مردم کدام شهرها و مناطق وارد صحنه مبارزه شدند و حکومت استبدادی را سخت در تنگنا گذاشتند؟ مردم فارس، اصفهان، قزوین، کرمانشاه، گیلان، همدان.
۲۷. چگونه حکومت استبدادی محمدعلی شاه به پایان رسید؟ محمدعلی شاه که در برابر مقاومت مردم تبریز در مانده بود، با فراگیر شدن خیزش، ناتوان تر شد. سرانجام نیروهای مردمی هوادار مشروطه از اصفهان و بختیاری و گیلان، راهی تهران شدند. سرانجام در تیر سال ۱۲۸۸ هواداران مشروطه به تهران رسیدند و با پناهنده شدن محمدعلی شاه به سفارت روسیه، حکومت استبدادی او به پایان رسید.
۲۸. سیاست روس و انگلیس در زمان استبداد صغیر در ایران چه بود؟ سیاست آنان در این زمان، مبتنی بر حفظ محمدعلی شاه بود.
- درس ششم**
۱. دوره دوم مشروطه با چه حادثه ای آغاز شد؟ فتح تهران توسط طرفداران مشروطه.
۲. ویژگی های بارز دوره دوم مشروطه چه بود؟ ۱- اختلافات شدید بین طرفداران مشروطه ۲- مداخلات آشکار و سلطه گرانه روس و انگلیس در ایران.
۳. احمد شاه چگونه به سلطنت رسید؟ پس از فتح تهران مجلسی فوق العاده، مرکب از سران و رؤسای مجاهدان، شاه زادگان، اعیان و وکلای سابق مجلس شورای ملی، تشکیل شد و به اتفاق آراء، محمدعلی شاه از سلطنت خلع، و پسر دوازده ساله او، احمد میرزای ولیعهد، به مقام سلطنت برگزیده شد.
۴. سرنوشت محمدعلی شاه پس از فتح تهران چه شد؟ محمدعلی شاه با حمایت روس و انگلیس، بدون محاکمه و حتی با پرداخت حقوق سالیانه راهی بندر آدسا در روسیه شد.
۵. پس از فتح تهران تنها کسی که به پای میز محاکمه رفت و اعدام شد که بود؟ شیخ فضل الله نوری.
۶. چرا شیخ فضل الله نوری توسط مشروطه خواهان اعدام شد؟ زیرا به دفاع از «مشروطه مشروعه» و قانون اساسی بر پایه ارزش های اسلامی، با مشروطه اقتباس شده از غرب، مخالفت کرده بود.
۷. پس از پیروزی انقلاب مشروطه، شیخ فضل الله نوری خواستار استقرار چه نوع حکومتی شد؟ مشروطه مشروعه.
۸. سفارت کدام کشور به شیخ فضل الله نوری پیشنهاد داد که او را در پناه بگیرد؟ سفارت روسیه.
۹. چه کسی مأمور دست گیری شیخ فضل الله نوری شد؟ پیرم خان ارمنی.
۱۰. به نظر بسیاری از مورخان فجیع ترین عمل مشروطه خواهان چه بود؟ شهادت شیخ فضل الله نوری.
۱۱. مورخان کدام رویداد را انتقام استعمار از روحانیت ایران برای جبران شکست در نهضت تحریم تنباکو و پیش گیری از تکرار مقاومت های مشابه آن می دانند؟ اعدام شیخ فضل الله نوری توسط مشروطه خواهان.

سوالات تشریحی تاریخ معاصر ایران - دروس ۱ تا ۲۵ - تهیه کننده: مهران زنگنه

۱۴. پس از کدام وقایع اختلاف و درگیری میان مشروطه خواهان شدت گرفت؟ به دنبال اعدام شیخ فضل الله نوری و تشکیل دومین دوره مجلس شورای ملی.
۱۵. کدام احزاب در دوره دوم مجلس مشروطه شدیداً با یکدیگر رقابت فکری و سیاسی داشتند؟ دو حزب «اعتدالیون» و «دمکرات».
۱۶. اعتقاد حزب اعتدالیون چه بود و اعضای سرشناس آن را نام ببرید؟ اعتدالیون مذهب را سدی محکم در برابر ظلم و بی عدالتی می دانستند و اجرای شریعت را در دستور کار خود قرار داده بودند. سید محمد طباطبایی و سید عبدالله بهبهانی از اعضای سرشناس این حزب بودند.
۱۷. رهبر حزب دمکرات که بود و چه اعتقادی داشتند؟ دموکرات ها به رهبری سید حسن تقی زاده برجدايي دين از سياست تاكيد داشتند تا مشروطه را از دين تهی کنند و نهضت را از آرمان های اصیل آن دور سازند.
۱۹. مجلس دوم پس از برقراری مشروطه، چه کسانی را برای اداره امور کشور استخدام نمود؟ طبق تصمیم دوره دوم مجلس شورای ملی، عدّه ای کارشناس از آمریکا برای اصلاح اداره دارایی و خزانه داری کل، یک فرانسوی برای دادگستری، و چند سوئدی برای ژاندارمری، استخدام شدند.
۲۰. مورگان شوستر آمریکایی چه اقداماتی انجام داد؟ با اختیارات وسیعی که مجلس به او داد، شروع به انجام اصلاح هایی دامنۀ دار در امور مالی و گمرک ها کرد.
۲۱. واکنش روس و انگلیس نسبت به اقدامات مورگان شوستر چه بود؟ این اقدام او که سبب منظم شدن دستگاه اقتصادی کشور می شد، روس و انگلیس سخت عصبانی کرد. بنابراین، در سال ۱۲۹۰ ش روسیه، طی خطاری به دولت ایران، تهدید کرد که اگر ظرف چهل و هشت ساعت به خواسته هایش عمل نشود، به اشغال ایران خواهد پرداخت.
۲۲. دولت روسیه در خطاری که در سال ۱۲۹۰ ش. به ایران داد چه خواسته هایی را مطرح کرد؟ ۱- اقدامات مورگان شوستر متوقف و از ایران اخراج شود ۲- دولت ایران بدون موافقت روس و انگلیس از استخدام اتباع خارجی خودداری کند ۳- دولت ایران هزینه لشکرکشی قوای روسیه به ایران را بپردازد.
۲۳. واکنش ایران در برابر خطار روسیه مبنی بر اخراج مورگان شوستر چه بود؟ مجلس خطار روسیه را رد کرد ولی صمصام السلطنه، نخست وزیر، از ترس اشغال پایتخت، تسلیم شد و مجلس شورای ملی را منحل کرد.
۲۴. نیروهای نظامی روس و انگلیس بعد از انعقاد قرارداد ۱۹۰۷ م. به چه اقداماتی در ایران دست زدند؟ روس ها با استفاده از فرصت به دست آمده، کانون های مقاومت تبریز و مشهد را به سختی سرکوب کردند؛ مرقد مطهر امام هشتم (ع) را به توپ بستند؛ از آذربایجان تا خراسان، نیروهای خود را مستقر ساختند و منطقه زیر نفوذشان را طبق قرارداد ۱۹۰۷ اشغال کردند. در این زمان، انگلیس نیز برای اشغال منطقه زیر نفوذ خود، قوایی از هندوستان وارد جنوب ایران کرد.
۲۷. سیاست ایران در برابر جنگ جهانی اول چه بود؟ در آغاز جنگ جهانی اول مستوفی الممالک (نخست وزیر) اعلان بیطرفی کرد.
۲۸. چرا ایران در جنگ جهانی اول برای متفقین اهمیت بیشتری یافت؟ چون موقعیت حساس ایران برای نیروهای درگیر جنگ دارای اهمیت بود.
۲۹. قرارداد ۱۹۱۵ م. بین کدام دولت ها بسته شد؟ روسیه و انگلستان.
۳۰. چرا انگلستان و روسیه قرارداد سری ۱۹۱۵ م. را با هم امضا کردند؟ چون دولت عثمانی همسایه غربی ایران به متحدین پیوست، اهمیت کشور ما برای متفقین دو چندان شد.
۳۱. قرارداد ۱۹۱۵ چه بود؟ طبق این قرارداد دو منطقه نفوذ در قرارداد ۱۹۰۷ به منطقه اشغالی تبدیل شد.
۳۲. پیامد قرارداد ۱۹۱۵ م. چه بود؟ روسیه منطقه تحت نفوذ خود را اشغال کرد و دولت انگلستان نیز در سال ۱۹۱۶ به تاسیس پلیس جنوب پرداخت.
۳۳. رئیس پلیس جنوب که بود و مهم ترین اقدام آن ها چه بود؟ فرماندهی این نیرو به عهده سرپرسی سایکس بود. او با استفاده از این نیرو توانست مقاومت دلیرانه رئیس علی دلواری و عشایر تنگستانی را سرکوب کند.
۳۴. علت خروج نیروهای روسیه از ایران در جنگ جهانی اول چه بود؟ در سال ۱۹۱۷ م. حکومت تزاری روسیه در برابر انقلاب بلشویکی شکست خورد و به این جهت دولت روسیه سربازان خود را از ایران خارج ساخت.
۳۵. مهم ترین عبرت مشروطه چه بود؟ لزوم دشمن شناسی است.

درس هفتم

۱. دولت انگلستان پس از جنگ جهانی اول چه سیاست هایی را در منطقه خاورمیانه دنبال می کرد؟ ۱- تسلط بر منطقه حساس خاورمیانه و منابع نفت آن که اهمیت آن در جنگ جهانی اول مشخص شده بود ۲- ایجاد کمربند آهنین در برابر نفوذ شوروی.

۲. سیاست انگلستان بعد از جنگ جهانی اول پیش از خروج روس ها و بعد از آن در ایران چه بود؟ سیاست انگلستان در ایران پیش از خروج روس ها براساس جلوگیری از ایجاد حکومت مرکزی نیرومند بود اما پس از خروج روس ها به ایجاد حکومت مرکزی نیرومند در ایران متمایل شد.
۳. چرا سیاست انگلستان پس از جنگ جهانی اول به سوی ایجاد حکومت مرکزی مقتدر در ایران متمایل شد؟ ۱- تثبیت منافع دائمی خود در ایران ۲- کنترل منطقه حساس خاورمیانه ۳- سرکوب نهضت های ضد استعماری در کشور.
۴. پس از جنگ جهانی اول در واکنش به نفوذ بیگانه و فساد حاکم بر کشور چه جنبش ضد استعماری در ایران روی داد؟ ۱- قیام جنگل به رهبری روحانی مبارز میرزا کوچک خان ۲- قیام شیخ محمد خیابانی در تبریز ۳- قیام کلنل محمد تقی خان پسیان در خراسان ۴- قیام مردم تنگستان در جنوب با حمایت علمای فارس.
۵. چه عواملی پس از جنگ جهانی اول ضرورت وجود یک حکومت مرکزی مقتدر وابسته را، برای انگلستان در ایران دو چندان می کرد؟ جنبش های ضد استعماری، مخارج سنگین پلیس جنوب که از سوی انگلیسی ها اداره می شد و اهمیت روز افزون نفت.
۶. چرا انگلستان پس از انقلاب روسیه حاضر به خروج نیروهای خود از ایران نبود؟ انگلستان در صدد برآمد که نیروی قزاق و قوای نظامی ایران را به اختیار و اداره خود درآورد. همچنین به بهانه های مختلف از جمله «خطر کمونیسم» حاضر به بیرون بردن قوای نظامی خود از ایران نبود.
۷. چرا نیروهای انگلیسی پس از جنگ جهانی اول از مناطق شمالی ایران عقب نشینی کردند؟ نیروهای روسیه، پس از این که ناحیه های جنوبی کشور خود را از عنصرهای مخالف پاک سازی کردند، در تعقیب گروه هایی از آنان، وارد شهرهای شمالی ایران شدند. نیروهای انگلیسی در مقابله با نیروهای دولت انقلابی شوروی شکست خوردند، و عقب نشینی کردند.
۸. آبرون باید که بود؟ فرمانده نظامی نیروهای انگلیس در ایران.
۹. قرارداد ۱۹۱۹ بین چه کسانی امضا شد؟ قرارداد ۱۹۱۹ بین وثوق الدوله نخست وزیر ایران و سرپرسی کاکس نماینده انگلیس.
۱۰. ماهیت قرارداد ۱۹۱۹ ایران و انگلیس چه بود؟ محتوای این قرارداد که در ابتدا کاملاً محرمانه نگه داشته شد، موجب شکل گیری سیستم تحت حمایتی ایران از سوی دولت انگلیس می شد، زیرا به موجب آن، نظارت بر تشکیلات نظامی مالی و سیاسی ایران، منحصرأ در اختیار مستشاران انگلیسی قرار می گرفت.
۱۱. چرا قرارداد ۱۹۱۹ موجب شکل گیری سیستم تحت حمایتی ایران از سوی دولت انگلیس می شد؟ زیرا به موجب آن، نظارت بر تشکیلات نظامی مالی و سیاسی ایران، منحصرأ در اختیار مستشاران انگلیسی قرار می گرفت.
۱۲. قرارداد ۱۹۱۹ با مخالفت کدام روحانیون مبارز متوقف ماند؟ آیت الله سید حسن مدرس و شیخ محمد خیابانی.
۱۳. چه عواملی انگلستان را در دوران بعد از جنگ جهانی اول به سوی مداخله غیر مستقیم در ایران سوق داد؟ ۱- شکست انگلستان در اجرای قرارداد ۱۹۱۹ ۲- نفرت تاریخی مردم مسلمان ایران از نظام استعماری انگلستان.
۱۴. عوامل داخلی کودتای ۱۲۹۹ ش. را نام ببرید؟ چهره سیاسی ضیاءالدین طباطبائی و چهره نظامی رضا خان میرپنج.
۱۵. نقشه انگلستان از طرح کودتای ۱۲۹۹ چه بود؟ نقشه انگلستان این بود که توسط مهره های داخلی و بدون سلطه مستقیم نظامی، مقاصد خود را در ایران تأمین کند.
۱۶. کودتای ۱۲۹۹ چگونه صورت گرفت؟ با توجه به این که فرمانده نیروهای ژاندارم و دیگر محافظان پایتخت قبلاً از سوی انگلیسی ها تطمیع شده بودند، نیروهای کودتاجی بدون هیچ گونه مقاومت جدی، در سوم اسفند ماه، شبانه وارد تهران شدند و تمام مناطق حساس پایتخت را به اشغال خود درآوردند.
۱۷. اقدامات سید ضیاءالدین طباطبائی پس از کودتای سوم اسفند ۱۲۹۹ چه بود؟ ۱- به دستور وی، بسیاری از شخصیت های سیاسی، از جمله آیت الله مدرس، که از مخالفان سیاست های انگلستان در ایران بود، دستگیر و روانه زندان شد ۲- او برای منحرف ساختن افکار عمومی قرارداد ۱۹۱۹ را با تبلیغات فراوان لغو کرد.
۱۸. دولت سید ضیاءالدین طباطبائی با چه مشکلاتی مواجه بود؟ ۱- تندروی های سید ضیاءالدین و ظاهرسازی های او موجی از مخالفت برانگیخت ۲- خود سری های رضاخان در اختصاص دادن درآمد شهرداری و اداره مالیه به نفع نیروی قزاق تحت فرمانش بر مشکلات او می افزود.
۱۹. بروز اختلاف و جنگ قدرت میان سید ضیاء و رضاخان موجب چه شد؟ سید ضیاء را وادار کرد که وزارت جنگ را به او واگذار کند. به این ترتیب، رضاخان، دومین گام را در راه رسیدن به حکومت برداشت.

درس هشتم

۱. سرانجام دولت سیدضیاء الدین طباطبایی چه شد؟ او پس از گذشت سه ماه، از مسند قدرت کنار گذاشته و با حمایت انگلستان از کشور خارج شد و به فلسطین که در آن زمان تحت قیمومت انگلیس بود، رفت.
۲. بعد از کودتای ۱۲۹۹ ش، چه عاملی راه را برای ایجاد حکومت خودکامه و استبدادی هموار کرد؟ جاه طلبی های رضاخان.
۳. رضاخان در مدتی که وزیر جنگ بود چه اقداماتی انجام داد؟ ژاندارمری را از وزارت داخله (وزارت کشور) به وزارت جنگ انتقال داد و تسلط خود را بر ارتش تثبیت کرد.
۴. چه عواملی منجر به طرح استیضاح رضاخان در مجلس در دوران تصدی وزارت جنگ شد؟ اقدامات خودسرانه و خشونت آمیز رضاخان.
۵. حامیان تجدید طلب رضاخان که به شکل سازمان یافته از او دفاع کردند را نام ببرید؟ تیمورتاش، داور، تدین، تقی زاده از نمایندگان تجدید طلب مجلس و سلیمان میرزا (از اولین پایه گذاران جریان کمونیستی) در ایران به حساب می آمد به همراه بعضی از فراماسونرهای شناخته شده نظیر محمد علی فروغی به دفاع از رضاخان پرداختند.
۶. رضاخان چگونه احمدشاه و مجلس را ناچار به انتخاب خود به نخست وزیری کرد؟ رضاخان با تبلیغ های گسترده، دسیسه چینی و دست آویز قرار دادن ناامنی در کشور، خواهان قدرت و اختیارات بیش تری شد. سرانجام نیز، با وجود مخالفت ها، نه تنها موفق به تثبیت موقعیتش شد، بلکه احمدشاه و مجلس را ناچار به انتخاب خود به نخست وزیری کرد.
۷. احمد شاه پس از صدور فرمان نخست وزیری رضاخان با کدام اقدام عملاً کشور را به دست رضاخان سپرد؟ رفتن به اروپا.
۸. با رفتن احمدشاه به اروپا انگلیسی ها و عوامل وابسته آن ها چه تبلیغاتی می کردند؟ انگلیسی ها و عوامل وابسته آن ها، از یک سو چنین تبلیغ می کردند که وضع کشور بحرانی و آشفته است و به شاه توصیه کردند که برای مدتی کشور را ترک کند و از دیگر سو، خروج احمدشاه را از کشور، نشانه بی کفایتی و بی علاقهگی اش به ایران اعلام کردند.
۹. همزمان با نخست وزیری رضاخان چه تحولی در ترکیه به وقوع پیوست و چه تأثیری در ایران داشت؟ همزمان با نخست وزیری رضاخان در ایران، مصطفی کمال پاشا (آتاتورک) با حمایت انگلستان در عثمانی به قدرت رسید و نظام امپراتوری را لغو و نظام جمهوری برقرار کرد و این واقعه بهانه ای برای جایگزینی حکومت رضاخان به جای سلطنت قاجار بود.
۱۰. پس از تشکیل دوره پنجم مجلس، تلاش برای برقراری نظام جمهوری در ایران به رهبری چه کسانی آغاز شد؟ با اتحاد حزب تجدید به رهبری داور، تیمورتاش و تدین و حزب سوسیالیست به رهبری سلیمان میرزا اسکندری آغاز شد.
۱۱. چه کسی و چرا با پیشنهاد نظام جمهوری رضاخانی به مخالفت برخاست؟ آیت الله مدرس مخالفت خود را با طرح جمهوری خواهی که یک نامزد (رضاخان) نیز بیش تر نداشت، ابراز کرد.
۱۲. مجلس مؤسسان تکلیف قطعی سلطنت قاجار را چگونه مشخص کرد؟ در آذرماه ۱۳۰۴، مجلس مؤسسان که تمام اعضای آن از طرفداران رضاخان بودند تشکیل شد و با تغییر چهار اصل از اصول متمم قانون اساسی، سلطنت دائمی ایران را به رضاخان و اعقاب ذکور او واگذار کرد و در چهارم اردیبهشت ۱۳۰۵ رضاخان به عنوان پادشاه ایران تاجگذاری کرد.
۱۳. اولین نخست وزیر دوران سلطنت رضاشاه که بود؟ محمد علی فروغی (ذکاءالملک).
۱۴. نخستین اقدام محمد علی فروغی پس از رسیدن به نخست وزیری چه بود؟ برپایی آیین تاجگذاری و نشستن رضاشاه بر تخت قدرت بود.
۱۵. هدف انگلستان از سرکوب شیخ خزعل چه بود؟ وابستگی شیخ خزعل به انگلستان که بر همه آشکار بود خوزستان را تحت سیطره خود درآورده بود. انگلستان که در معادلات سیاسی خود خواهان افزایش قدرت رضاخان بود به این جهت دست از حمایت شیخ خزعل برداشت و او تسلیم رضاخان شد و در افکار عمومی تصویری قهرمانانه و حتی ضد انگلیسی از رضاخان ایجاد کرد.

درس نهم

۱. شاخصه های حکومت رضا شاه را بنویسید؟ ۱- وابستگی ۲- خود کامگی و حکومت فردی ۳- تخریب هویت ملی و اسلامی ۴- نظامی گری.
۲. چرا آغاز حکومت پهلوی نقطه عطفی در تاریخ فرایند وابستگی ایران محسوب می شود؟ زیرا تا پیش از روی کار آمدن رضاشاه، پیدایش سلسله های پادشاهی و حاکمان ایرانی عموماً در چارچوب روابط قومی و یا اشرافیت داخلی شکل می گرفت. اگر چه برخی از پادشاهان ایرانی مورد حمایت قدرت های عصر خود بودند ولی خاستگاه و منشأ روی کار آمدن آن ها، بیگانگان نبودند.

۳. نمونه هایی از ویژگی های خودکامگی و حکومت فردی رضاشاه را ذکر کنید؟ ۱- با وجود اصل تفکیک قوا در قانون اساسی، رضاشاه در همه کارها و ارکان مملکت دخالت می کرد ۲- نمایندگان مجلس شورای ملی بر اساس فهرستی که توسط فرمان دار، فرمانده لشکر و رئیس شهربانی حوزه انتخابیه تهیه و شخص رضاشاه آن را تأیید و به وزارت کشور ابلاغ می کرد، انتخاب می شدند. ۳- علاوه بر مجلس، قوای قضائیه (عدلیه) و مجریه نیز فاقد استقلال بودند. ۴- دستگاه های دولتی و وزارت خانه ها، قدرت هیچ گونه تصمیم گیری نداشتند و برخی به سبب شناختی که از روحیه نظامی و استبداد رأی رضا شاه داشتند، حتی قادر به اظهار نظر نبودند.

۴. در دوران حکومت رضاه شاه ملی گرایی افراطی با چه هدفی شدت گرفت؟ با هدف به حاشیه راندن اسلام شدت گرفت.

۵. شاخصه های ملی گرایی افراطی حکومت رضا شاه را بنویسید؟ ۱- جدایی دین از سیاست ۲- نفی اقلیت های قومی و زبانی جامعه ایرانی مانند ترک، ترکمن، کرد، عرب، بلوچ و تبعیض قومی ۳- تلاش برای تغییرالفبای فارسی به لاتین.

۶. در پایان حکومت رضاشاه، ملیت گرایی او با چه چیزی وابستگی پیدا کرد؟ با جنبش نژاد پرستانه نازی های آلمان به رهبری آدلف هیتلر نزدیکی و هم بستگی پیدا کرد. رضاشاه به نشریه ها دستور داد تا به مقایسه شخصیت او با هیتلر پردازند و از وی تجلیل کنند.

۷. چرا رضاشاه ارتش را رکن و اساس حکومت خود قرار داد؟ به سبب خصلت های فردی و روحیه نظامی اش.

۸. ارتشی که رضاشاه بنیاد نهاد برای چه اهدافی شکل گرفت؟ ۱- سرکوب مخالفان داخلی ۲- غارت ایلات و عشایر ۳- استحکام پایه های حکومت خود.

۹. سیاست مذهبی رضا خان قبل از حکومت چه بود؟ ۱- مراسم مذهبی و عزاداری شرکت می کرد و در مراسم محرم و عزاداری امام حسین (ع) گل بر پیشانی خود می مالید کاه بر سرخود می ریخت ۲- او در سال ۱۳۰۳ به وزارت معارف دستور داد از درج مطالب خلاف شرع در مطبوعات جلوگیری کند و دستور بستن مشروب فروشی ها و قمارخانه ها را صادر کرد ۳- او سال ۱۳۰۳ عازم عراق شد و ضمن ملاقات با عده ای از علما و مراجع نجف خود را حامی اسلام معرفی کرد و قول داد دومین اصل متمم قانون اساسی مبنی بر نظارت علما بر مصوبات مجلس را به اجرا درآورد. (دو مورد کافی است)

۱۰. اولین نشانه حمله علنی و آشکار رضا شاه به شعایر و ارزش های مذهبی چگونه صورت گرفت؟ در نوروز سال ۱۳۰۶ در واقعه اعتراض آیت الله بافقی به زنان عضو خانواده سلطنتی که بدون رعایت موازین شرعی وارد حرم مطهر حضرت معصومه (س) شدند، آشکار شد. به دنبال این اعتراض، رضاشاه به قم رفت و با گستاخی تمام، با چکمه وارد حرم شد و آیت الله بافقی را زیر لگد انداخت و دستور تبعید او را صادر کرد.

۱۱. رضاشاه با سیاست حذف دین از اجتماع سعی در انجام چه کاری کرد؟ سعی در محدود کردن روحانیون و کنترل حوزه های علوم دینی کرد.

۱۲. سیاست مذهبی رضاخان را بعد از رسیدن به حکومت بنویسید؟ ۱- محدود کردن روحانیون و کنترل حوزه های علوم دینی ۲- شعار اصلاح دین ۳- تجدد خواهی و جایگزین کردن قوانین غربی به جای قوانین مذهبی ۴- محدود کردن مراسم مذهبی ۵- ممنوعیت مراسم سوگواری حضرت امام حسین (ع) ۶- برپا کردن کارناوال شادی و رژه دسته های موزیک نظامیان در روز عاشورا ۷- تخریب حوزه های علمیه ۸- تغییر لباس و کلاه و برداشتن حجاب ۹- رواج منکرات و اعمال خلاف شرع. (ذکر سه مورد کافی است)

۱۳. اقدامات ضد دینی رضاخان تحت چه عنوانی انجام می گرفت؟ تحت عنوان تجدد خواهی یا اصلاح مذهبی.

۱۴. رضاشاه در زمینه ی تغییر کلاه و لباس چه اقداماتی انجام داد؟ ابتدا رضاخان با توسل به زور کلاه لبه دار (پهلوی) را متداول کرد و پس از بازگشت از ترکیه به تقلید از آتاتورک کلاه پهلوی را ممنوع و کلاه شاپو را جایگزین آن کرد و در دی ماه ۱۳۰۷ قانون اجباری متحدالشکل کردن لباس با قید دو فوریت به تصویب مجلس هفتم رسید. براساس آن همه مردم اعم از شهری و روستایی و عشایر چادر نشین موظف به رعایت آن بودند مجازات متخلفان جزای نقدی یا زندان بود.

۱۵. تغییر لباس توسط رضا شاه مقدمه ی اجرای چه حرکتی بود؟ مقدمه کاهش مقاومت و حساسیت جامعه نسبت به حجاب و در نهایت، برداشتن آن بود.

۱۶. مهم ترین مقاومت مردم و علمای دینی در برابر قانون کشف حجاب را بنویسید؟ قیام مردم مشهد در مسجد گوهرشاد.

درس دهم

۱. چرا در سال های بعد از جنگ جهانی اول سیاست انگلستان نسبت به آلمان تغییر کرد؟ زیرا انگلستان و فرانسه از جانب حکومت کمونیستی شوروی بیشتر احساس خطر می کردند؛ بنابراین انگلیسی ها توسعه و تقویت آلمان نازی به رهبری هیتلر را برای مقابله با شوروی مناسب می دانستند.

۲. در راستای توسعه روابط ایران و آلمان چه اقداماتی توسط رضا شاه صورت گرفت؟ سطح روابط تجاری و صنعتی دو کشور به سرعت گسترش یافت و صدها کارشناس و تبعه آلمانی در ایران مشغول کار شدند.

۳. جنگ جهانی دوم چگونه آغاز شد؟ با حمله برق آسای هیتلر به لهستان در شهریور ۱۳۱۸ / سپتامبر ۱۹۳۹ آغاز شد.

۴. ایران چه سیاستی در قبال جنگ جهانی دوم در پیش گرفت؟ دولت ایران با اعلام بی طرفی در آن جنگ، تأکید کرد به هیچ یک از طرف های جنگ اجازه نخواهد داد از خاک ایران عبور کنند.
۵. پس از کدام رویداد در جریان جنگ جهانی دوم ایران مورد توجه متفقین قرار گرفت؟ حمله ناگهانی ارتش هیتلر به شوروی.
۶. چرا با حمله آلمان به شوروی، ایران مورد توجه متفقین قرار گرفت؟ ۱- مناسب ترین راه برای انتقال کمک های اقتصادی و نظامی انگلستان و امریکا به شوروی بود تا ماشین جنگی هیتلر را متوقف کند. ۲- احتمال تسلط آلمان ها بر چاه های نفت ایران و خاورمیانه، انگلستان را به وحشت انداخته بود.
۷. بهانه اشغال نظامی ایران در جنگ جهانی دوم چه بود؟ سفیران انگلستان و شوروی اعلام داشتند چون دولت ایران در برابر درخواست های آنان سیاست مبهمی در پیش گرفته و در اخراج آلمانی ها اقدامی نکرده است نیروهای آن دو کشور وارد خاک ایران شده و مشغول پیشروی هستند.
۸. اشغال نظامی ایران توسط دولت های روسیه و انگلیس در جریان جنگ جهانی دوم با چه هدفی صورت گرفت؟ هدف از آن بی خطر ساختن خط تدارکاتی متفقین بود و آنها می توانستند تدارکات خود را به وسیله راه آهن به شوروی برسانند.
۹. واکنش ارتش رضاه شاه در برابر ورود نیروهای متفقین به ایران چه بود؟ ارتش نوین رضاشاه با استعداد یک صد و بیست هزار نفر و تجهیزات جنگی، در برابر هجوم نیروهای متفقین به ایران مقاومت زیادی نکرد و ظرف مدت شش روز، به کلی از هم پاشید.
۱۰. سرانجام رضاشاه چه شد؟ رضاشاه توسط انگلیسی ها از سلطنت برکنار و به جزیره «موریس» در اقیانوس هند، تبعید شد.
۱۱. در دوران حکومت رضاشاه برای ایجاد تحول در بخش کشاورزی چه اقداماتی صورت گرفت؟ تأسیس دانشکده کشاورزی در کرج و وارد کردن ماشین آلات کشاورزی.
۱۲. چه عواملی مانع از توجه رضاشاه به عمران و توسعه ی اقتصادی در کشور گردید؟ ۱- رشد غول آسای حجمی ارتش ۲- نقش تعیین کننده نظامیان در صحنه های سیاسی و اقتصادی ۳- اختصاص چهل درصد کل بودجه کشور به توسعه نظامی .
۱۳. هدف از اسکان ایلات و عشایر توسط رضا شاه چه بود و چه پیامدهایی داشت؟ هدف مهار قدرت سیاسی و نظامی آن ها بود. وابستگی غذایی به خارج و فراهم شدن زمینه فروش کالاهای وارداتی بیگانگان و توسعه بی رویه شهرنشینی بود.
۱۴. در دوره ی حکومت رضاشاه در زمینه ی شبکه راه ها و راه آهن چه اقداماتی انجام شد؟ مورخان هدف از این اقدامات را چه می دانند؟ راه های زمینی کشور بازسازی یا تکمیل شد. هدف از آن حرکت نیروهای نظامی برای سرکوب شورش های احتمالی بود ولی باعث سرعت حمل و نقل کالاها در جاده ها شد. در سال ۱۳۰۶ احداث راه آهن سراسری آغاز شد. بسیاری از مورخان معتقدند این اقدام برای جلب رضایت انگلیسی ها و تأمین مقاصد نظامی آنان بود.
۱۵. قرارداد ۱۹۳۳ م. چه بود؟ قراردادی نفتی بود که توسط تقی زاده امضا شد. این پیمان، بعد از لغو قرارداد «دارسی» بسته شد. انگلستان در سال ۱۹۳۳ م، به این سبب که مدت قرارداد دارسی در حال پایان یافتن بود، تقاضای تجدید آن را کرد.
۱۶. واکنش رضاشاه نسبت به قرارداد ۱۹۳۳ چه بود؟ رضاشاه، با ظاهری وطن پرستانه و در واکنشی تند، قرارداد را پاره کرد و اسناد آن را در آتش بخاری سوزاند. او با این ظاهر سازی عوام فریبانه، زمینه را برای قرارداد جدید که به مراتب ننگین تر از قرارداد سابق بود، فراهم کرد و پس از بستن قرارداد ۱۹۳۳ م، دستور داد که هیچ کس و هیچ روزنامه ای، درباره آن سخن نگوید و مطلبی منتشر نکند.
۱۷. هدف دولت انگلستان از تشکیل پیمان سعدآباد چه بود و این پیمان میان چه کشورهایی منعقد شد؟ این دولت به منظور جلوگیری از نفوذ و توسعه شوروی، پیمان هم کاری و دفاعی چهار جانبه ای را موسوم به پیمان سعد آباد بین کشورهای ایران، عراق، ترکیه و افغانستان منعقد کرد.
۱۸. ایران بر اساس پیمان سعد آباد چه مناطقی را از دست داد؟ ۱- واگذاری ارتفاعات آرارات به ترکیه ۲- واگذاری بخش هایی از شرق ایران به افغانستان ۳- چشم پوشی از حق حاکمیت خود براروند رود.
۱۹. رضاشاه در عهدنامه ی ۲۰ مه ۱۹۲۷ م. از کدام قسمت ایران چشم پوشی کرد و مورخان دلیل این اقدام رضا شاه را چه می دانند؟ از بحرین چشم پوشی کرد. برخی از مورخان معتقدند رضاخان به علت تعهداتی که شخصا به انگلستان داشت حق مالکیت بحرین را نادیده گرفت.
۲۰. کدامیک از اشخاصی که نقش زیادی در به قدرت رسیدن و استحکام حکومت استبدادی رضاشاه داشتند، سرانجام از مقامشان برکنار و روانه زندان شدند و در آن جا به قتل رسیدند؟ فیروز فرمانفرما، تیمورتاش و سردار اسعد بختیاری.

درس یازدهم

۱. کدام یک از عوامل جنایت های دوران استبداد رضا شاه، پس از رفتن او محاکمه شدند؟ سرپاسبان مختاری رئیس شهربانی تهران، مصطفی راسخ رئیس زندان قصر و پزشک احمدی پزشک زندان قصر.

سوالات تشریحی تاریخ معاصر ایران - دروس ۱ تا ۲۵ - تهیه کننده: مهران زنگنه

۲. مجلس سیزدهم در آبان ۱۳۲۱ ش. اختیار تنظیم امور مالی و اقتصادی کشور را به چه کسی سپرد؟ به آرتور میلسپو مستشار آمریکایی.
۳. اختیارات دکتر میلسپو چه بود؟ علاوه بر امور مالی، قدرت وضع مقررات و قوانین و تغییر قیمت ارز به نفع متفقین را نیز یافته بود و بر امور مالی ارتش و شهربانی نیز نظارت داشت.
۴. در اوایل سلطنت محمدرضا شاه چه احزابی در ایران شکل گرفت؟ ۱- حزب اراده ملی توسط سید ضیاءالدین طباطبایی ۲- حزب توده توسط کمونیست ها ۳- سازمان نظامی توسط حزب توده ۴- فرقه دموکرات در آذربایجان و کردستان ۵- حزب دموکرات توسط قوام السلطنه.
۵. جمعیت فداییان اسلام به رهبری چه کسی تأسیس شد؟ نواب صفوی.
۶. دولت شوروی برای به دست آوردن امتیاز نفت، از چه راه هایی ایران را تحت فشار گذاشت؟ با استفاده از اهرم هایی چون حزب توده و عوامل داخلی اش و همچنین قوای مسلح شوروی که به رغم پایان یافتن جنگ همچنان در خاک ایران حضور داشتند.
۷. بحران نفت شمال میان ایران و شوروی با تصویب چه قانونی فروکش گرد؟ نمایندگان دوره چهارم مجلس طرحی را تصویب کردند که طبق آن مذاکره با کشورهای خارجی برای واگذاری امتیاز نفت، بدون تأیید مجلس ممنوع شده بود.
۸. سیاست موازنه منفی به همت چه کسی در مجلس تصویب شد؟ دکتر مصدق.
۹. منظور از سیاست موازنه منفی چه بود؟ یعنی ممنوعیت واگذاری امتیاز نفت به قدرت های شرق و غرب که در برابر سیاست موازنه مثبت که اعطای امتیاز نفت به دو قدرت شرق و غرب بود.
۱۰. چرا دولت شوروی بعد از جنگ جهانی دوم از تخلیه خاک ایران از نیروهای خود، خودداری می کرد؟ این دولت اهداف جاه طلبانه ای را دنبال می کرد، از جمله ایجاد حاشیه امنیتی و منطقه حائل از طریق تجزیه برخی از مناطق ایران (آذربایجان ایران و الحاق آن به آذربایجان شوروی) و دستیابی به امتیاز نفت شمال.
۱۱. شوروی در پایان جنگ جهانی دوم کدام جمهوری های خود مختار را در ایران به وجود آورد؟ ۱- فرقه دموکرات به کمک شوروی مقدمات جدا سازی آذربایجان را از ایران فراهم کرد. ۲- حزب دموکرات کردستان در مهاباد به طور رسمی جمهوری خود مختار کردستان را اعلام کرد.
۱۲. تخلیه قوای شوروی از خاک ایران و پایان غائله آذربایجان و کردستان چگونه تحقق یافت؟ رشادت و مقاومت مردم وطن خواه و مسلمان آذربایجان و کردستان و فشارهای بین المللی و تلاش های قوام السلطنه که وعده امتیاز نفت شمال را به شوروی داده بود در این ماجرا تأثیر داشت.
۱۳. چه عواملی نقش اساسی در تزلزل کابینه های دولت از تاریخ آذرماه ۱۳۲۶ تا اردیبهشت ۱۳۳۰ داشت؟ ۱- دخالت های آشکار و پنهان بیگانگان و عوامل آنها در امور داخلی ایران ۲- ناهماهنگی میان مجلس و دولت ۳- بحران های سیاسی و اقتصادی ناشی از آن.
۱۴. هم زمان با اعلام موجودیت دولت صهیونیستی در سرزمین غصب شده فلسطین به دعوت چه کسانی اجتماع هایی گسترده در حمایت از مردم فلسطین برپا شد بود؟ آیت الله کاشانی و سیدمجتبی نواب صفوی، رهبر فداییان اسلام.
۱۵. در زمان نخست وزیری چه کسی رژیم اشغالگر قدس از طرف ایران به رسمیت شناخته شد؟ محمد ساعد مراغه ای.
۱۶. سوء قصد به شاه در ۱۵ بهمن ۱۳۵۷ برای چه هدفی طراحی شده بود؟ برای این که مبارزه ضد استعماری ملت ایران متوقف گردد.
۱۷. پس از سوء قصد به شاه در حادثه ۱۵ بهمن ۱۳۲۷ رژیم شاه دست به چه اقداماتی زد؟ ۱- منحل شدن حزب توده، به عنوان عامل نفوذ سیاست خارجی شوروی ۲- تبعید آیت الله کاشانی ابتدا به زندان فلک الافلاک خرم آباد و سپس به لبنان ۳- تغییر قانون اساسی مشروطه توسط شاه.
۱۸. محمدرضا شاه با تغییر قانون اساسی در پنجم اسفند ۱۳۲۷، چه اختیاراتی به دست آورد؟ ۱- قدرت انحلال دو مجلس ۲- فرماندهی کل قوا ۳- اعلان جنگ و صلح ۴- نصب وزرا.
۱۹. کدام جریان های روشنفکر در دهه ۱۳۲۰ ش. نقش مؤثری در بیداری اسلامی ایفا کردند؟ مطبوعات دینی و جنبش اسلامی دانشجویان.

درس دوازدهم

۱. قرارداد گس- گلشائیان چه بود؟ قراردادی الحاقی بود که به قرارداد نفتی ایران و انگلیس که در سال ۱۳۱۲ (۱۹۳۳ م.) به امضا رسیده بود، اضافه می شد.
۲. جبهه ملی به رهبری چه کسی و برای چه هدفی بوجود آمد؟ به رهبری دکتر مصدق و برای مخالفت با قرارداد الحاقی گس - گلشائیان.
۳. چه عاملی موجب پیوستن مردم و نیروهای مذهبی به مبارزات ضد استعماری دکتر مصدق شد؟ حمایت آیت الله کاشانی.

۴. رزم آرا برای جلوگیری از ملی شدن صنعت نفت ایران چه رفتاری در پیش گرفت؟ رزم آرا برای جلوگیری از آن به طور محرمانه با انگلستان وارد مذاکره شد و پیشنهاد جدیدی به جای قرارداد الحاقی که متضمن منافع انگلستان را تامین می کرد ارائه داد و با تحقیر روحیه ملی ایرانیان حتی قادر به اداره یک کارخانه سیمان نیستند و ملی کردن نفت را بزرگترین خیانت خواند.
۵. علت قتل رزم آرا چه بود؟ مخالفت با ملی شدن صنعت نفت.
۶. رزم آرا توسط چه کسی و از چه گروهی به قتل رسید؟ خلیل طهماسبی از اعضای برجسته فدائیان اسلام.
۷. پیامد قتل رزم آرا چه بود؟ بهای سهام شرکت نفت انگلستان به سرعت تنزل کرد. فردای آن روز یعنی در ۱۷ اسفندماه ۱۳۲۹ کمیسیون نفت مجلس پیشنهاد ملی کردن نفت را تصویب کرد.
۸. انگلستان از نخست وزیر شدن حسین علاء چه هدفی را دنبال می کرد و او در این راستا چه کارهایی کرد؟ آن دولت قصد داشت با انتصاب حسین علاء به نخست وزیری مانع از اجرای قانون ملی شدن نفت گردد. علاء برای آرام کردن بحران و مناقشات نفتی در خوزستان و سایر مناطق نفت خیز جنوب حکومت نظامی برقرار کرد.
۹. دکتر مصدق با چه شرایطی نخست وزیری را پذیرفت؟ دکتر محمد مصدق با شرط تصویب طرح اجرای قانون ملی شدن صنعت نفت نخست وزیری را پذیرفت که طبق آن دولت می بایست به خلع ید شرکت نفت ایران و انگلستان می پرداخت، اساسنامه شرکت ملی نفت را تنظیم و نفت ایران را به مشتریان با نرخ عادلانه به فروش می رساند.
۱۰. مصدق در دوره اول نخست وزیری خود چه اقداماتی انجام داد و عکس العمل دولت انگلستان در مقابل اقدامات او چه بود؟ در این دوره دولت با تقویت وحدت ملی، تلاش برای ملی شدن صنعت نفت را پی گرفت و هیئت خلع ید از شرکت نفت، اقدام های خود در مورد انتقال شرکت را آغاز کرد. دولت انگلستان ضمن شکایت به دیوان دادگستری بین المللی لاهه، تهدید کرد که چهار هزار چتر باز و رزم ناوهای خود را به مرز آبی ایران خواهد فرستاد.
۱۱. با اقدام های دولت ایران در خلع ید از شرکت نفت ایران و انگلیس چه حوادثی روی داد؟ کارشناسان خارجی شرکت به طور دسته جمعی استعفا کردند و تلاش دکتر مصدق برای راضی کردن آنان به ادامه کار، به جایی نرسید. به دنبال آن، دولت کوشید از کشورهای دیگر نظیر آمریکا و هلند کارشناس استخدام کند اما به دلیل اعمال نفوذ انگلیس، موفق به این کار نشد. به همین سبب، تولید نفت، تا حد رفع نیاز داخلی، کاهش یافت. جز این، کشتی های نفتکش نیز، از بارگیری نفت ایران خودداری کردند. به این ترتیب در مرداد ۱۳۳۰، آخرین واحد پالایش گاه آبادان تعطیل شد.
۱۲. شکایت دولت انگلستان از ایران به شورای امنیت سازمان ملل متحد چه نتیجه ای داشت؟ دکتر مصدق، برای پاسخ گویی در مورد ملی کردن صنعت نفت و اخراج انگلیسی ها به نیویورک رفت. او اسنادی از دخالت دولت انگلستان در امور داخلی ایران را به سازمان ملل متحد عرضه کرد. در همین زمان دولت آمریکا طرح جدیدی درباره کشمکش ایران و انگلیس ارائه داد. شورای امنیت نیز، به مسکوت ماندن شکایت انگلیس رأی داد. در نتیجه رأی شورا به نفع ایران تمام شد.
۱۳. چرا دولت مصدق دچار مشکلات اقتصادی شد؟ به علت قطع صادرات نفت و تحریم های اقتصادی و فشارهای دولت انگلستان، درآمد دولت به سرعت کاهش یافت و کشور دچار مشکلات شدید اقتصادی شد.

درس سیزدهم

۱. چرا دکتر مصدق در تیرماه ۱۳۳۱ از نخست وزیری استعفا داد؟ دکتر مصدق برای مقابله با مخالفان داخلی که در راس آن دربار قرار داشت از شاه خواست تا وزارت جنگ را در اختیار او قرار دهد چون شاه نپذیرفت، استعفا داد.
۲. قوام السلطنه پس از استعفای دکتر مصدق و رسیدن به نخست وزیری چه اقدامی انجام داد؟ طی اعلامیه شدیداللحنی به طرفداران نهضت ملی شدن نفت حمله کرد و تهدید به اجرای اعدام های دسته جمعی کرد.
۳. عکس العمل آیت الله کاشانی در برابر نخست وزیری قوام چه بود؟ آیت الله کاشانی از مردم خواست تا برای مقابله با قوام به میدان بیایند و اعلام کرد به خدای لایزال، اگر قوام نرود، اعلام جهاد می کنم و خودم کفن پوشیده، با ملت، در پیکار شرکت می کنم.
۴. علت قیام ۳۰ تیر ۱۳۳۱ چه بود؟ اعتراض به استعفای مصدق از نخست وزیری و یا انتخاب قوام به نخست وزیری.
۵. پیامد قیام ۳۰ تیر ۱۳۳۱ چه بود؟ موجب گردید تا شاه با برکناری قوام بار دیگر دکتر مصدق را به نخست وزیری منصوب کند.
۶. دوره دوم نخست وزیری مصدق چگونه آغاز شد؟ دکتر مصدق علاوه بر ریاست دولت، وزارت جنگ را نیز شخصاً بر عهده گرفت و از موقعیت مستحکم، برخوردار شد.

۷. زمینه های بروز اختلاف میان آیت الله کاشانی و دکتر مصدق در دوره دوم نخست وزیری چگونه تشدید شد؟ با دسیسه چینی کانون های توطئه خارجی و عوامل داخلی اش تشدید می شد.
۸. چه عواملی موجب شد که مصدق در دور دوم نخست وزیری از حمایت مردم محروم بماند؟ ۱- ضعف ساختاری و بی کفایتی برخی از اعضای کابینه دولت ۲- رقابت ها و قدرت طلبی ها ۳- روند جدایی و بروز شکاف ۴- تشّت سیاسی.
۹. عوامل خارجی کودتای ۲۸ مرداد را نام ببرید؟ ۱- آمریکا ۲- انگلستان.
۱۰. چرا آمریکا ابتدا به طور نسبی از ملی شدن صنعت نفت ایران حمایت می کرد؟ ۱- زیرا این کشور در صدد بود در منابع نفت ایران سهم شود، قانون ملی شدن نفت را گامی در راستای پایان بخشیدن به تسلط انحصاری انگلستان بر نفت ایران تلقی می کرد ۲- آمریکا قصد داشت با پشتیبانی از نهضت ملی شدن نفت و برقراری روابط دوستانه با دولت مصدق، ایران را زیر نفوذ و سلطه خود در آورد.
۱۱. چرا پس از مدتی آمریکا تصمیم گرفت میان ایران و انگلستان در موضوع نفت میانجی گری کند؟ چرا که حفظ ثبات بازار نفت را برای جلوگیری از بحران اقتصادی ضروری می دانست.
۱۲. چرا با گذشت زمان، سیاست دولت آمریکا نسبت به نهضت ملی شدن نفت و دولت دکتر مصدق از حمایت و میانجی گری به مداخله گری و هم کاری با انگلستان برای براندازی تغییر یافت؟ زیرا از یک سو انگلیسی ها قول دادند، شرکت های نفتی آمریکایی را در منابع نفت ایران شریک سازند و از سوی دیگر خطر نفوذ کمونیسم و حزب توده را در ایران بزرگ جلوه دادند.
۱۳. در نتیجه چرخش سیاست آمریکا در قبال نهضت ملی شدن نفت و دولت دکتر مصدق، سازمان جاسوسی آمریکا (سیا) چه مأموریتی یافت؟ مأموریت یافت با هم کاری سازمان جاسوسی انگلستان، برای براندازی دولت مصدق و سرکوب نهضت ملی شدن نفت برنامه ریزی و اقدام نماید.
۱۴. حل بحران نفت از طریق قدرت نظامی و توسل به کودتا برای اولین بار از سوی چه دولتی و با چه عنوانی طراحی شد؟ از سوی انگلستان تحت عنوان «عملیات چکمه» طراحی شد.
۱۵. عملیات چکمه چه بود؟ حل بحران نفت از طریق قدرت نظامی و توسل به کودتا برای اولین بار از سوی انگلستان تحت عنوان «عملیات چکمه» طراحی شد.
۱۶. انگلستان از چه راه هایی به تضعیف دولت مصدق پرداخت؟ تحریم خرید نفت ایران و تهدید کشورهای خریدار نفت ایران به تعقیب قضایی و مجازات.
۱۷. دولت شوروی چه سیاستی در قبال دولت مصدق در پیش گرفت؟ شوروی نیز با وجود شدت یافتن جنگ سرد با آمریکا در این دوران، برای کمک به ایران کاری انجام نداد و در شرایط سخت بحران اقتصادی ناشی از تحریم نفت ایران، حتی از پرداخت بدهی های خود به ایران سرباز زد.
۱۸. چه سازمان هایی برای براندازی دولت مصدق و سرکوب نهضت ملی شدن نفت برنامه ریزی و اقدام کردند؟ سازمان جاسوسی آمریکا (سیا) با همکاری سازمان جاسوسی انگلستان.
۱۹. عوامل داخلی کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ را نام ببرید؟ ۱- حزب توده ۲- شبکه بدامن ۳- شاه و دربار ۴- مطبوعات ۵- اشتباه مصدق در انحلال مجلس ۶- اعتماد بیش از حد دکتر مصدق به آمریکایی ها ۷- جدا شدن مصدق از روحانیت.
۲۰. موضع حزب توده نسبت به دولت مصدق چه بود و عملکرد آن حزب در کودتای ۲۸ مرداد چگونه بود؟ حزب توده به دلیل وابستگی به شوروی از منافع آن دولت حمایت می کرد و همواره رفتار خصمانه ای با نهضت ملی شدن نفت داشت، اما پس از واقعه ۳۰ تیر ۱۳۳۱ برخی از رهبران حزب تصمیم به حمایت از دکتر مصدق گرفتند و در مواردی چون خروج شاه از کشور و فراندوم برای انحلال مجلس دوره هفدهم از دولت دکتر مصدق پشتیبانی کردند. عملکرد: در فاصله کودتای نافرجام ۲۵ مرداد تا کودتای ۲۸ مرداد حزب توده با وجود داشتن تشکیلات وسیع و سازمان نظامی، نیروهایش را از خیابان ها فراخواند و در برابر کودتا هیچ واکنشی به جز پایین کشیدن مجسمه های شاه و شعار الغای سلطنت و استقرار جمهوری دموکراتیک که به بهره برداری کودتاچیان در جنگ روانی منجر شد، انجام نداد.
۲۱. علل عدم واکنش شوروی و حزب توده در قبال کودتا ۲۸ مرداد چه بود؟ بلاتکلیفی ناشی از مرگ استالین بود.
۲۲. نقش شبکه بدامن در کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ چه بود؟ این شبکه از طریق نفوذ در احزاب و جریان های سیاسی، ضمن ایجاد بلوا و آشوب در کشور و اختلاف افکنی میان اعضای نهضت ملی ایران، موجبات بدبینی نسبت به رهبران نهضت را فراهم آورد.
۲۳. واکنش محمدرضا شاه پهلوی در برابر نهضت ملی شدن نفت چه بود؟ ابتدا در برابر نهضت ملی شدن نفت منفعل و مردد بود. او به شدت از پیامدهای نهضت که موجب تضعیف موقعیت و قدرت او می شد، وحشت داشت. با این همه او قدرت و شجاعت ایستادگی در برابر نهضت و ملت را نیز نداشت، از طرفی هم جرئت نمی کرد با آن هم راهی کند؛ زیرا از انگلیسی ها می ترسید و هنوز خاطره برکناری و اخراج پدرش توسط آنان را، از

یاد نبرده بود. با این حال شاه هرگاه فرصت را مناسب می دید، آشکار و پنهان علیه نهضت ملی شدن نفت و دولت دکتر مصدق کارشکنی و دسیسه چینی می کرد.

۲۴. در دوره نخست وزیری مصدق، عناصر فعال دربار چه کسانی بودند و چگونه به تضعیف دولت مصدق پرداختند؟ اشرف پهلوی، خواهر شاه، مادر شاه و افراد دربار از جمله اسدالله علم و شاپور ریپورتر بر ضد حقوق و منافع ملت ایران و به نفع دولت انگلستان، در مقابل نهضت ملی شدن نفت ایستادند. آنان حاضر بودند برای شکست نهضت به هرگونه هم کاری با دولت انگلستان تن دهند. به همین سبب پس از قیام ۳۰ تیر، مصدق، اشرف پهلوی و مادرش را از ایران اخراج کرد.

۲۵. مطبوعات چه نقشی در کودتای ۲۸ مرداد داشتند؟ کودتاگران با استفاده از مطبوعات به سازماندهی افکار عمومی پرداختند. آن ها از این طریق توانستند با ایجاد شایعات و تبلیغات ویران گر به تخریب شخصیت دکتر مصدق و ایجاد نارضایتی عمومی از دولت او و تشدید اختلاف ها دامن بزنند.

۲۶. چرا دکتر مصدق مجلس هفدهم را منحل کرد و این اقدام برای او چه پیامدی داشت؟ دکتر مصدق به بهانه نفوذ و تحریکات بیگانگان در مجلس، تصمیم گرفت مجلس دوره هفدهم را منحل کند.

۲۷. چرا انحلال مجلس فرصت مناسبی برای کودتاگران فراهم آورد؟ زیرا مشروعیت رئیس دولت را آشکارا مخدوش کرد و باعث هموار شدن عملیات کودتا شد. کودتاگران مدعی بودند پس از انحلال مجلس شورای ملی، دیگر دولت دکتر مصدق مشروعیت قانونی ندارد.

۲۸. دکتر مصدق در ششم مرداد ۱۳۳۱ در نامه تندی که به آیت الله کاشانی نوشت چه درخواستی از ایشان کرد؟ از ایشان خواست که از هر گونه دخالت در امور سیاسی کشور خودداری کنند.

درس چهاردهم

۱. براساس اسناد محرمانه کدام دولت نقش مهم و مؤثری در سازماندهی و هدایت نیروهای مخالف برای سرنگونی دولت مصدق ایفا کرده و هدایت و رهبری کودتا را برعهده داشته است؟ دولت آمریکا.

۲. مقامات آمریکا در مشاوری با همتایان انگلیسی خود چه کسی را به عنوان فرماندهی نظامی کودتا انتخاب کردند و شاه را در چه زمینه ای متقاعد نمودند؟ فضل الله زاهدی را انتخاب کردند و شاه را متقاعد نمودند که زاهدی را بپذیرد و از کودتا حمایت کند.

۳. پس از متقاعد نمودن شاه توسط مقامات آمریکا و انگلیسی برای پذیرفتن زاهدی و حمایت از کودتا، محمدرضا شاه چه اقدامی انجام داد و نتیجه آن چه شد؟ در ۲۴ مرداد ماه شاه فرمان عزل نخست وزیری دکتر مصدق و انتصاب فضل الله زاهدی را امضا کرد. در ساعت یک بامداد روز ۲۵ مرداد، نصیری که حامل نامه عزل دکتر مصدق بود به خانه وی رفت ولی بلافاصله به دستور دکتر مصدق بازداشت شد و شاه با حمایت کودتاگران و برای درمان مانند از خطرهای احتمالی، از ایران خارج شد.

۴. نتیجه فرار شاه به بغداد و سپس رم، چه بود؟ در سراسر کشور تظاهرات عمومی برپا گردید. مجسمه های شاه و پدرش به پایین کشیده شد و عکس های او از اداره ها جمع آوری شد. در تجمع بزرگی که میدان بهارستان برپا شد، دکتر حسین فاطمی وزیر خارجه اعلام کرد: نظام سلطنتی باید برچیده و حکومت جمهوری برپا شود، شاه ایران روی ملک فاروق مصر را سفید کرده است.

۵. محمد رضا شاه پس از عزل مصدق، چه کسی را به جانشینی وی انتخاب کرد؟ فضل الله زاهدی.

۶. بنابر گزارش مندرج در اسناد سازمان سیا، روزولت برای این که کودتا را از شکست کامل نجات دهد چه اقدامی انجام داد؟ به محل اختفای زاهدی رفت. آنها بی درنگ تصمیم گرفتند افکار عمومی را متقاعد سازند که رئیس دولت قانونی زاهدی است و مصدق آن مقام را غصب کرده و در صدد انجام کودتا علیه شاه است.

۷. بی توجهی دولت به کودتای مقدماتی و عدم پیش بینی کودتای بعدی برای دولت مصدق چه پیامدی داشت؟ موجب شد کودتاچیان بدون برخورد با مانع جدی و به سهولت غیرقابل انتظاری حکومت ملی را ساقط و رژیم آمریکایی را مستقر کنند.

۸. سازمان سیا چه نقشی در انجام کودتای ۲۸ مرداد داشت؟ کودتاچیان با هدایت سازمان سیا توانستند بدون کمک نیروهای نظامی اصفهان، کرمانشاه و همدان که با برنامه ریزی قبلی برای حرکت به سوی تهران آماده بودند، با بسیج دستجاتی از اراذل و اوباش که با پول های مراکز اطلاعاتی انگلستان و آمریکا سازماندهی شده بودند، نقشه های خود را عملی کنند.

۹. بخش عمده ای از آشوب های خیابانی در روز کودتای ۲۸ مرداد را چه کسی برعهده داشت و چه اقداماتی انجام داد؟ شعبان جعفری معروف به شعبان بی مخ، او با عده ای از چماق داران خود و همراهی گروه های دیگر اوباش و ولگرد ها خیابان های تهران را یکی پس از دیگری تصرف کردند.

۱۰. عوامل نظامی کودتای ۲۸ مرداد چه اقداماتی انجام دادند؟ مناطق حساس از جمله ستاد ارتش، ایستگاه رادیو، مراکز پلیس و ژاندارمری، مرکز تلفن و تلگراف و خانه دکتر مصدق و یارانش را تصرف کردند.
 ۱۱. لویی هندرسن سفیر آمریکا به دکتر مصدق چه دستوری داد؟ تکلیف کرد که از پست خود کناره گیری کند ولی دکتر مصدق با عتاب او را از خانه اش بیرون کرد.
 ۱۲. پیامد ممنوع کردن تظاهرات توسط دکتر مصدق چه بود؟ عملاً خیابان ها را از هواداران خود خالی کرد.
 ۱۳. چرا دولت مصدق در جریان کودتای ۲۸ مرداد چندان امکان پشتیبانی مردمی را نداشت؟ زیرا از ظرفیت مردم استفاده نکرد و از جریان روحانیت که توان بسیج کردن مردم را داشت، فاصله گرفته بود.
 ۱۴. پیامدهای براندازی دولت دکتر مصدق برای ملت ایران چه بود؟ پیامدهای سهمگین و ناگوار برای ملت ایران که منجر به سلطه همه جانبه آمریکا در ایران گردید.
 ۱۵. هزینه کودتای ۲۸ مرداد برای ایران چه بود؟ بیست و پنج سال سلطه مستقیم آمریکا، همراه با ده ها هزار کشته، زخمی، زندانی و تاراج میلیاردها بشکه نفت کشور بود.
 ۱۶. حرکت ملت ایران پس از شهریور ۱۳۲۰ بر چند پایه استوار بود و چرا این حرکت به نتیجه نهایی نرسید؟ بر دو پایه عمده استوار بود: ۱- جلوگیری از بازگشت دیکتاتوری پهلوی ۲- کوتاه کردن دست استعمار. به علت دسیسه بیگانگان، اختلافات داخلی و نبود رهبری مقتدر و بصیر به نتیجه نرسید.
- ### درس پانزدهم
۱. پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ چه فضایی در جامعه حاکم شد؟ باروی کارآمدن دولت نظامی زاهدی فضای تیره ای در جامعه ایرانی حاکم شد و سرتیپ تیمور بختیار که افسری بی رحم و خونریز بود فرماندار نظامی تهران شد.
 ۲. اقدامات تیمور بختیار پس از کودتای ۲۸ مرداد را بنویسید؟ عده بسیاری از مخالفان را دستگیر و زندانی کرد و عده ای از آن ها تبعید و تیرباران شدند. تظاهرات شهرستان ها و تهران با سرکوب شدید مواجه شد؛ سقف بازار تهران را تخریب و جمعی از بازاریان را به جزیره خارک تبعید کرد.
 ۳. وضعیت دکتر مصدق پس از کودتای ۲۸ مرداد چه شد؟ دکتر مصدق در دادگاه نظامی محاکمه و به سه سال زندان محکوم شد و تا آخر عمر در قریه احمدآباد تهران تحت نظر بود.
 ۴. آیت الله کاشانی با کدام اقدام دولت زاهدی مخالفت کرد؟ برقراری روابط سیاسی ایران و انگلیس.
 ۵. قرارداد کنسرسیوم نفت بین ایران و چه شرکت هایی بسته شد؟ چند شرکت نفتی آمریکایی، انگلیسی، فرانسوی و هلندی بسته شد.
 ۶. قرارداد کنسرسیوم نفت چه بود و با چه هدفی به ایران تحمیل شد؟ قرارداد کنسرسیوم نفت بین ایران و چند شرکت نفتی آمریکایی فرانسوی و هلندی بسته شد. با هدف بهره برداری از مخازن نفت ایران توسط حکومت دست نشانده شاه به ایران تحمیل شد.
 ۷. پیامدهای قرارداد کنسرسیوم نفت چه بود؟ ۱- مجدداً نفت ایران را زیر سیطره بیگانگان درآورد ۲- اختلافات میان آمریکا و انگلستان را بر سر مسئله نفت ایران حل کرد ۳- همه ثمرات مبارزه ملت ایران در جریان نهضت ملی شدن نفت را بر باد داد ۴- پرداخت غرامت از سوی ایران به شرکت سابق نفت انگلیس و ایران بود ۵- حضور فزاینده مستشاران آمریکایی بود که به تدریج مقدرات سیاسی، اقتصادی و نظامی ایران را زیر سلطه نوین آمریکا برد.
 ۸. علت برکناری زاهدی از نخست وزیری چه بود و چه کسی جانشین وی شد؟ به علت اشتها به حیف و میل کمک های آمریکایی ها و بی اعتنائی به شاه، با کمک انگلیسی ها کنار گذاشته شد و حسین علاء به نخست وزیری رسید.
 ۹. پیامد روی کار آمدن حسین علاء برای شاه چه بود؟ شاه گام مهمی در تحکیم قدرت استبدادی اش برداشت و معیار قدرت دولت، شخص او شد.
 ۱۰. پیمان بغداد با توصیه چه کشوری و بین کدام کشورها بسته شد؟ به توصیه آمریکا بین کشورهای ایران، ترکیه، عراق و پاکستان.
 ۱۱. پیمان بغداد بر مبنای نظریه ی چه کسی و با چه هدفی تشکیل شد؟ این پیمان بر مبنای نظریه «آیزنهاور» رئیس جمهور آمریکا، با هدف کامل کردن حلقه محاصره شوروی، به بهانه خطر کمونیسم.
 ۱۲. علت مخالفت شهید نواب صفوی با پیمان بغداد چه بود؟ زیرا معتقد بود که ورود ایران در پیمان بغداد، زمینه ساز سلطه نظامی آمریکا بر ایران است.
 ۱۳. عضویت ایران در پیمان بغداد و امضای قرارداد نظامی دو جانبه با آمریکا چه نتیجه ای داشت؟ گسترش حضور نظامیان و مستشاران آمریکایی در ایران
 ۱۴. منظور از ساواک چیست؟ ساواک سازمان اطلاعات و امنیت کشور.
 ۱۵. اهمیت تأسیس ساواک از دیدگاه آمریکا به چه جهاتی بود؟ ۱- همسایگی ایران با شوروی به عنوان رقیب اصلی آمریکا ۲- حفظ و تثبیت نفوذ آمریکا در ایران.

۱۶. اولین رئیس ساواک که بود؟ سپهبد تیمور بختیار.

۱۷. نقش ساواک در ایران از سال ۱۳۳۶ تا ۱۳۵۷ چه بود؟ ۱- شناسایی و سرکوب گروه های مخالف ۲- شکنجه جسمی و روحی مخالفان رژیم ۳- ایجاد جوّ اختناق، رعب و وحشت ۴- کنترل دولتمردان و نمایندگان مجلسین.

۱۸. بیگانگان چه نقشی در تأسیس و اداره کردن ساواک داشتند؟ ساواک، با هدایت و حمایت سرویس های اطلاعاتی آمریکا و انگلیس و سپس با کمک سازمان اطلاعاتی اسرائیل (موساد)، به صورت یک تشکیلات مخوف امنیتی و اطلاعاتی درآمد. اما به جای آنکه دستاوردهای اطلاعاتی خود را در جهت منافع کشور به کار گیرد، در خدمت تأمین منافع آمریکا و انگلیس و سپس اسرائیل و به عنوان مانعی در برابر توسعه شوروی و کمونیسم، قرار گرفت.

۱۹. چرا محمدرضا شاه پهلوی دست به تأسیس دو حزب ملیون و مردم زد؟ ۱- فقدان مشروعیت حکومتش ۲- نبود آزادی سیاسی ۳- جلب توجه افکار عمومی.

۲۰. رهبران دو حزب ملیون و مردم چه کسانی بودند؟ «ملیون» (اکثریت) به رهبری دکتر اقبال و «حزب مردم» (اقلیت) به رهبری اسدالله علم.

درس شانزدهم

۱. سیاست خارجی آمریکا در دوره ریاست جمهوری جان اف کندی در برابر کشورهای توسعه نیافته جهان سوم و خاورمیانه چه بود؟ اجرای اصلاحات از بالا به پایین با هدف پیشگیری از انقلاب های قهرآمیز بود.

۲. هدف آمریکا از انجام اصلاحات در کشورهای توسعه نیافته چه بود؟ این اصلاحات با چه عنوانی و در چه کشورهایی اجرا شد؟ برای پیشگیری از انقلاب های قهرآمیز بود. این سیاست تحت عنوان «اتحاد برای پیشرفت» در کشورهایی که در معرض خطر کمونیسم قرار داشتند به اجرا درآمد.

۳. چرا اجرای سیاست اتحاد برای پیشرفت، در ایران اهمیت خاصی داشت؟ زیرا شاه وابسته و متحد امریکا بود و به علت همسایگی با شوروی و موقعیت ممتاز جغرافیای سیاسی، در وضعیت حساس و تعیین کننده قرار داشت.

۴. چرا دولت آمریکا انجام اصلاحات اقتصادی اجتماعی در ایران را ضروری می دانست؟ ۱- زیرا کارشناسان مسائل ایران در وزارت امور خارجه آمریکا، گزارش هایی از وضعیت فساد حکومت شاه و سرکوب مخالفان سیاسی رژیم پهلوی تهیه کردند. ۲- صنایع و اقتصاد آمریکا و کشورهای غربی نیازمند بازارهای مصرف جدیدی بود و کشورهای خاورمیانه به علت ساختار اقتصادی مبتنی بر رژیم ارباب و رعیتی، امکان مصرف تولیدات جدید را نداشتند.

۵. اهداف آمریکایی ها از انجام اصلاحات اجتماعی و اقتصادی در ایران چه بود؟ ۱- جلوگیری از انقلاب سرخ و کاهش خطر کمونیسم ۲- زمینه انقلاب سفید را فراهم می کرد ۳- از گسترش فعالیت های مردمی جلوگیری می کرد.

۶. شاه در شهریور ۱۳۳۹، با منصوب کردن شریف امامی به نخست وزیری، با طرح چه شعارهایی به استقبال از سیاست های جدید آمریکا رفت؟ ۱- آزادی احزاب ۲- فضای باز سیاسی ۳- اصلاحات اقتصادی.

۷. آمریکا چه نقشی در برکناری شریف امامی و انتصاب علی امینی به نخست وزیری داشت؟ کندی رئیس جمهوری آمریکا، به شاه و شریف امامی اعتماد نداشت و آن ها را برای اجرای برنامه هایش در ایران مناسب ندید. آمریکا، در این زمان، برای هموار کردن سیاست های خود، با برخی از رجال ایران ارتباط برقرار کرد و خواستار برکناری شریف امامی و روی کار آمدن علی امینی شد.

۸. با روی کار آمدن چه کسی سیاست های پیش بینی شده آمریکا، در ایران به اجرا گذاشته شد؟ علی امینی.

۹. علی امینی در دوره نخست وزیری خود چه اقداماتی انجام داد؟ ۱- مبارزه با فساد اداری: برای جلوگیری از سقوط رژیم پهلوی و افتادن حکومت ایران به دست کمونیست ها، صورت می گرفت بود ۲- اصلاحات اقتصادی: برای تغییر زیرساخت های اجتماعی و اقتصادی کشور به اجرا درآمد.

۱۰. علی امینی برای رسیدن به اهداف خود دست به چه اقدامات جنجالی زد؟ او از شاه درخواست انحلال مجلس های شورای ملی و سنا را کرد، تا موانع سر راه انجام نقشه های خود را از میان بردارد. به دنبال آن، جمعی زیاد از سران حکومت از نظامیان عالی رتبه گرفته تا مقام های اقتصادی را دست گیر کرد تا گناه مفاسد اقتصادی و سیاسی رژیم پهلوی را به گردن آنان بیندازد.

۱۱. هدف علی امینی از مبارزه با مفاسد اقتصادی چه بود؟ ۱- جلوگیری از تعمیق اعتراضات اجتماعی و مردمی علیه آمریکا ۲- او به دنبال جاه طلبی های شخصی خود نیز بود و می خواست مستقل از شاه، با آمریکا ارتباط برقرار کند.

۱۲. اصلاحات ارضی در زمان نخست وزیری چه کسی و از کجا آغاز شد؟ نخست وزیری علی امینی از آذربایجان.

۱۳. شاه چرا و چگونه علی امینی را از نخست وزیری کنار زد؟ با سرعت گرفتن روند اصلاحات ارضی توسط علی امینی، شاه از ناحیه او احساس خطر کرد. محمدرضا شاه در فروردین ۱۳۴۱ به همراه اسدالله علم به آمریکا رفت و با کمک انگلستان توانست آمریکا را به برکناری امینی راضی کند و خود مجری اصلاحات مورد نظر آمریکا در ایران شود.

درس هفدهم

۱. چرا شاه با رحلت آیت الله بروجردی فرصت را برای اجرای اصلاحات مورد نظر آمریکا مناسب دید؟ تصور کرد که زمینه برای جانشینی مرجع یا مراجع تقلید به جای آیت الله بروجردی وجود ندارد.
۲. رژیم از کدام حادثه برای طرح لایحه انجمن های ایالتی و ولایتی استفاده کرد؟ رحلت آیت الله بروجردی.
۳. بهانه ی برکناری علی امینی از نخست وزیری چه بود و چه کسی جانشین وی شد؟ اختلاف بر سر بودجه نظامی و اسدالله علم جانشین وی شد.
۴. قانون انجمن های ایالتی و ولایتی به چه منظوری تصویب شد؟ به منظور تشکیل شوراهای استان و شهرستان.
۵. در دوره نخست وزیری علم چه تغییری در شرایط انتخابات ایالتی و ولایتی ایجاد شد؟ شرط مسلمان بودن و سوگند به قرآن مجید از شرایط انتخاب شوندگان حذف شد.
۶. واکنش امام خمینی به تصویب نامه قانون انجمن های ایالتی و ولایتی چه بود؟ امام خمینی علمای طراز اول قم را به نشست ها و گفت و گوهای متعدد برای لغو این تصویب نامه فراخواند. وی با تشریح نقشه های استعمار و توطئه های آن ها مسئولیت علما را در قبال صیانت از اسلام و استقلال کشور یادآور شد و مقرر شد با ارسال تلگرام هایی به شاه، لغو فوری تصویب نامه مذکور درخواست شود.
۷. نتیجه مخالفت امام خمینی و علما با تصویب نامه لایحه انجمن های ایالتی و ولایتی چه بود؟ سرانجام شاه و دولت را وادار به عقب نشینی و اعلام لغو تصویب نامه کرد.
۸. اولین پیروزی سیاسی ملت ایران به رهبری امام خمینی پس از کودتای ۲۸ مرداد چه بود و به چه نامی شهرت یافت؟ لغو لایحه انجمن های ایالتی و ولایتی و به نهضت دو ماهه روحانیون شهرت یافت.
۹. هدف امام خمینی از مبارزه و لغو لایحه های انجمن های ایالتی و ولایتی چه بود؟ امام خمینی با دور اندیشی قصد داشت با استفاده از فرصت به وجود آمده مبارزه دامنه داری را برای سرنگونی رژیم وابسته شاه و قطع سلطه آمریکا و اسرائیل و تشکیل حکومت مستقل و مردمی پایه ریزی کند.
۱۰. لوایح انجمن های ایالتی و ولایتی مقدمه ی اجرای چه حرکتی بود و بعدها از سوی شاه و آمریکا چه نامیده شد؟ مقدمه اجرای حرکتی در جهت خواست آمریکایی ها برای جلوگیری از نفوذ کمونیسم در ایران و انقلاب سفید (اصول ششگانه) نامیده شد.
۱۱. واکنش امام خمینی نسبت به طرح اصول ششگانه (انقلاب سفید) شاه چه بود؟ امام خمینی با آگاهی از اهداف شاه و نتایج زیان بار سیاست های مداخله جویانه آمریکا در ایران، مراجع و علمای قم را به شرکت در یک جلسه اضطراری فراخواند. در این نشست پس از تبادل نظر تصمیم گرفته شد، برای اطلاع بیش تر درباره همه پرسى و اهداف آن از شاه توضیح بخواهند.
۱۲. برای اطلاع از همه پرسى راجع به اصول شش گانه شاه، چه کسی از طرف مراجع مامور ملاقات با شاه شد؟ آیت الله روح الله کمالوند.
۱۳. امام خمینی (ره) و دیگر علما در مقابل رفراندوم اصول شش گانه (انقلاب سفید)، چه موضعی اتخاذ کردند؟ آن را تحریم کرد.
۱۴. علاوه بر امام خمینی کدام یک از مراجع به رفراندوم اصول ششگانه اعتراض کردند؟ آیت الله گلپایگانی، آیت الله مرعشی نجفی و آیت الله خوانساری.
۱۵. عکس العمل مردم و گروه های مختلف به تحریم رفراندوم اصول ششگانه از سوی امام خمینی، علما و مراجع چه بود؟ مردم تهران و قم و دیگر شهرستان ها به خیابان ها ریختند. دانشجویان دانشگاه تهران نیز با صدور اعلامیه ای اقدامات ضد اسلامی و غیر قانونی رژیم را محکوم کردند. بازار تهران تعطیل شد و مردم در قسمت های جنوبی شهر تظاهرات اعتراض آمیز به پا کردند.
۱۶. رژیم شاه برای سرکوب مردم معترض به رفراندوم اصول ششگانه دست به چه اقداماتی زد؟ رژیم برای کنترل اوضاع، تهران را به اشغال نظامی درآورد و به سرکوب مردم و هجوم به دانشگاه تهران پرداخت و تعدادی از روحانیون را دستگیر و روانه زندان کرد.
۱۷. هدف شاه از رفتن به قم در روز چهارم بهمن ماه ۱۳۴۱ چه بود؟ شاه به قم رفت تا با سخنرانی در این شهر که کانون اصلی مخالفان بود، ثابت کند علما در مخالفت با اصول شش گانه یکپارچه نیستند. علمای قم به رهبری امام خمینی استقبال از شاه و حضور در مراسم را تحریم کردند.
۱۸. چه کشورهایی رفراندوم اصول ششگانه را به شاه تبریک گفتند؟ رئیس جمهور آمریکا و ملکه انگلیس.

درس هجدهم

سوالات تشریحی تاریخ معاصر ایران - دروس ۱ تا ۲۵ - تهیه کننده: مهران زنگنه

۱. چرا اجرای سیاست های آمریکا، باعث اعتراض علما و مردم شد؟ زیرا اجرای سیاست های آمریکا، علاوه بر گسترش وابستگی کشور و نابودی بنیاد های اقتصادی، منجر به اسلام زدایی نیز می شد.
۲. عکس العمل امام خمینی در اعتراض به سیاست های رژیم پهلوی در نوروز سال ۴۲ چه بود؟ عید نوروز را تحریم کردند.
۳. هدف رژیم شاه از یورش به مدرسه فیضیه چه بود؟ ایجاد ارباب و وحشت بود.
۴. حمله به مدرسه فیضیه قم و مدرسه طالبیه تبریز چه پیامدهایی به دنبال داشت؟ حادثه خونین فیضیه پیامدهای مختلفی داشت و برخلاف انتظار رژیم مبارزه را جدی و آشکارتر کرد. روحانیون تهران، قم، مشهد، اصفهان، شیراز و برخی از دیگر شهرستان ها به منظور ابراز همدردی و پشتیبانی از حوزه علمیه قم به مدت یک هفته دست به اعتصاب زدند و از رفتن به مساجد و اقامه نماز جماعت خودداری کردند.
۵. امام خمینی در اعلامیه معروف خود بعد از حمله به فیضیه قم چه مسائلی را مطرح کرد؟ شاه دوستی را با غارت گری، جنایت و تجاوز به احکام اسلام مساوی دانست و به نام ملت، نخست وزیر را استیضاح کرد و فرمودند: «من اکنون قلب خود را برای سرنیزه های مأمورین شما حاضر کرده ام».
۶. امام خمینی (ره) بعد از فاجعه فیضیه در سال ۱۳۴۲ ش چه امری را را در مقابل رژیم پهلوی حرام دانست؟ اظهار حقایق را به هر قیمتی واجب و تقیه را حرام کرد.
۷. علت دستگیری امام خمینی در ۱۴ خرداد ۱۳۴۲ چه بود؟ سخنرانی امام خمینی در مدرسه فیضیه قم.
۸. نتیجه انعکاس خبر دستگیری امام خمینی در ۱۵ خرداد ۴۲ چه بود؟ با انعکاس خبر دستگیری امام خمینی در ۱۵ خرداد، موجی عظیم از اعتراض مردمی در قم به پاخاست به دنبال آن در تهران، ورامین، مشهد، قزوین، کاشان، شیراز، تبریز، اصفهان و چند شهر دیگر تظاهرات اعتراض آمیز به راه افتاد.
۹. علت قیام ۱۵ خرداد سال ۴۲ چه بود؟ دستگیری امام خمینی توسط رژیم شاه.
۱۰. دامنه اعتراضات به دستگیری امام خمینی در ۱۵ خرداد در کدام شهرها گسترده تر بود؟ تهران و قم.
۱۱. کدام نخست وزیر حکومت پهلوی دستور کشتار مردم در ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ را صادر کرد؟ اسدالله علم.
۱۲. دستگیری امام خمینی در خرداد ۱۳۴۲ چه واکنشی در جامعه ایجاد کرد؟ در تهران و قم دامنه تظاهرات بسیار گسترده بود. حضور زنان در تظاهرات اعتراض آمیز قم چشم گیر بود. مردم خواستار آزادی امام خمینی بودند. در تهران، بازار تعطیل شد. مردم به سوی خیابان ها سرازیر شدند. دانشجویان دانشگاه تهران با شنیدن خبر دستگیری امام خمینی بلافاصله کلاس ها را تعطیل کردند و با شعار مرگ بر دیکتاتور، خواستار آزادی امام خمینی شدند که با نیروهای انتظامی مواجه شدند.
۱۳. چه عواملی باعث شد که دولت امکان سرکوب تظاهر کنندگان را در ۱۵ خرداد سال ۴۲ بیابد؟ ۱- نبود برنامه برای تظاهرات ۲- خود جوش بودن حرکت اعتراض آمیز مردم (بدون سازماندهی).
۱۴. پس از سرکوب و کشتار مردم در قیام ۱۵ خرداد، رژیم شاه دست به چه اقداماتی زد؟ موج دست گیری ها و تبعیدها در سراسر کشور آغاز شد و یاران امام خمینی یکی پس از دیگری روانه زندان و تبعیدگاه شدند و جوان مردانی چون طیب حاج رضایی و حاج اسماعیل رضایی که پیش تاز تظاهرات مردم جنوب تهران، در ۱۵ خرداد بودند، پس از دست گیری و شکنجه های شدید تیرباران شدند.
۱۵. با انجام چه اقداماتی احساس موفقیت در انجام اصلاحات مورد نظر آمریکا در محمد رضا شاه آشکارتر شد؟ ۱- خاموش کردن شعله های قیام ۱۵ خرداد ۲- درهم شکستن قیام عشایر فارس و اعدام سران آنها در حمایت از امام خمینی.
۱۶. دستاورد های قیام ۱۵ خرداد سال ۱۳۴۲ را بنویسید؟ ۱- توانست به طور فراگیری توده های مختلف مردم را در صحنه مبارزه علیه رژیم دست نشانده پهلوی بسیج کند. ۲- بدر فرهنگ مبارزه به عنوان یک تکلیف الهی در جامعه کاشته شد که ثمرات آن در پیروزی انقلاب اسلامی به بار نشست. ۳- افزایش رشد سیاسی در میان حوزه های علمیه و روحانیت و گرایش بیش تر روشن فکran و دانشگاهیان به ارزش های اسلامی به عنوان برافروزنده مشعل مبارزات سیاسی بود. ۴- به جریان های مبارز دینی و غیردینی نشان داد که رژیم شاه از طریق مسالمت آمیز و در چارچوب قانون اساسی اصلاح ناپذیر است و برای مبارزه با نظام استبدادی و وابسته راهی جز مبارزه مستمر وجود ندارد.
۱۷. کدام قیام مردم ایران نقطه عطف مهمی در جنبش های تاریخ معاصر ایران و جهان اسلام به شمار می رود که شکل جدیدی از مبارزه را عرضه و آزمایش کرد؟ قیام ۱۵ خرداد سال ۴۲.
۱۸. با برکناری اسدالله علم از نخست وزیری و روی کار آمدن حسنعلی منصور چه تغییری در ساسیت های رژیم پهلوی به وجود آمد؟ نسل جدیدی از سیاست مداران، قدرت را به دست گرفتند که برخلاف پیشینیان خود، بیش از انگلستان، موافق و همسو با سیاست های آمریکا بودند.
۱۹. چرا رژیم شاه در هفدهم فروردین ۱۳۴۳ امام خمینی را آزاد کرد؟ شاه با هدف جلب رضایت امام خمینی و ترس از رویارویی با قیامی دیگر.

۲۰. لایحه کاپیتولاسیون چگونه به تصویب رسید و مفاد آن چه بود؟ با افزایش مستشاران و نظامیان آمریکا در ایران، دولت منصور با تقدیم یک لایحه به مجلس شورای ملی برای مستشاران و نظامیان آمریکایی و خدمتکاران آن ها، درخواست مصونیت قضایی کرد.
۲۱. به دنبال تصویب لایحه کاپیتولاسیون، آمریکایی ها چه اقدامی انجام دادند؟ آمریکایی ها اعطای وام دویست میلیون دلاری به ایران را برای خرید اسلحه به تصویب رساندند.
۲۲. واکنش امام خمینی به تصویب لایحه کاپیتولاسیون چه بود؟ طی یک سخنرانی بسیار مهیج به شدت آمریکا و اسرائیل و شاه را مورد حمله قرار داد.
۲۳. چرا رژیم پهلوی امام خمینی را در ۱۳ آبان سال ۱۳۴۳ دستگیر و به ترکیه تبعید کرد؟ به دنبال اعتراض شدید و تند امام خمینی به تصویب لایحه کاپیتولاسیون.
۲۴. واکنش مردم و گروه های مختلف به تبعید امام خمینی به ترکیه چه بود؟ علاوه بر واکنش مردم ایران که با تظاهرات و اعتصابات همراه بود، دارای بازتاب جهانی و واکنش شخصیت های علمی و سیاسی و دانشجویان ایرانی خارج از کشور بود.
۲۵. چه کسی و از چه گروهی و چرا حسنعلی منصور را ترور کرد؟ محمد بخارایی یکی از اعضای هیات های مؤتلفه اسلامی به جرم خیانت به کشور.
۲۶. آثار و نتایج بیدارگری اسلامی به رهبری امام خمینی را بنویسید؟ ۱- ورود جدی اسلام سیاسی به روند بیداری اسلامی و عرصه مبارزه با دیکتاتوری و استعمار خارجی ۲- ورود آشکار مرجعیت شیعه به عرصه مبارزه با استبداد داخلی و وابستگی رژیم پهلوی به آمریکا و اسرائیل ۳- پیوند بیش از پیش حوزویان و دانشگاهیان و مخالفت صریح و عملی هر دو گروه با اقدامات دین ستیزانه رژیم پهلوی ۴- طرح اندیشه حکومت اسلامی بر پایه نظریه ولایت فقیه ۵- بازسازی کارکرد مسجد و منبر و تبدیل آنها به کانون های بیداری اسلامی. (سه مورد کافی است)

درس نوزدهم

۱. اوضاع سیاسی ایران (سیاست داخلی) در فاصله ۱۳۴۳ تا ۱۳۵۶ ش. (نخست وزیری هویدا) چگونه بود؟ دوران نخست وزیری هویدا اوج استبداد و دیکتاتوری محمدرضا شاه در ایران است. نخست وزیر، وزیران، نمایندگان مجلس شورای ملی و مجلس سنا و حتی مقامات پایین تر از آن، براساس میل و خواست شاه عزل و نصب و یا انتخاب می شدند. شاه در تمام امور و شئون کشور دخالت می کرد و دولت و دو مجلس مجری فرامین او بودند. محمدرضا شاه حتی حزب های فرمایشی و دولت ساخته را تعطیل و نظام تک حزبی برقرار کرد و همه مردم ایران را مکلف ساخت که در حزب شاه، یعنی حزب رستاخیز عضویت یابند.
۲. دوران نخست وزیری چه کسی اوج استبداد و دیکتاتوری محمدرضا شاه در ایران است؟ امیر عباس هویدا.
۳. چرا دوران نخست وزیری هویدا دوران اوج استبداد و دیکتاتوری محمدرضا شاه در ایران است؟ زیرا نخست وزیر، وزیران، نمایندگان مجلس شورای ملی و مجلس سنا و حتی مقامات پایین تر از آن، بر اساس میل و خواست شاه عزل و نصب و یا انتخاب می شدند. شاه در تمام امور و شئون کشور دخالت می کرد و دولت و دو مجلس مجری فرامین او بودند.
۴. شاه کدام حزب را در دوران نخست وزیری هویدا تشکیل داد؟ حزب رستاخیز.
۵. عملکرد حزب رستاخیز چگونه بود؟ حزب رستاخیز به مثابه یک سازمان امنیتی جدید در ذیل ساواک فعالیت خود را آغاز کرد که علاوه بر فعالیت های به ظاهر حزبی، عملکرد تمام گروه ها و بخش های فعال در سیاست رژیم را رصد کرده و گزارش آن را به شاه منتقل می نمود.
۶. بنای حزب رستاخیز بر چه چیزی بود؟ بر این بود که معترضان به برنامه شاه در ایران، باید بین زندان، تبعید یا محو شدن، یکی را انتخاب کنند.
۷. برنامه های فرهنگی رژیم پهلوی در فاصله سال های ۱۳۴۲ تا ۱۳۵۶ چه اهدافی را تعقیب می کرد؟ تضعیف ارزش های دینی و ملی و ترویج فرهنگ غربی.
۸. مهمترین برنامه های فرهنگی انجام شده رژیم شاه در دوره نخست وزیری هویدا چه بود؟ ۱- جشن های تاج گذاری ۲- برگزاری جشن های ۲۵۰۰ ساله ۳- تغییر تقویم هجری شمسی به تقویم شاهنشاهی.
۹. اهداف و انگیزه های محمدرضا شاه از برگزاری جشن های ۲۵۰۰ ساله چه بود؟ او در مقایسه با بسیاری از شخصیت های مطرح جهان فاقد مقبولیت مردمی بود و برای کسب اعتبار کاذب، درصدد برآمد حکومت و شخصیت خود را به کوروش، پادشاه بزرگ هخامنشی پیوند زند و از این طریق محبوبیت و مشروعیتی کسب کند.
۱۰. نتیجه برنامه های فرهنگی رژیم پهلوی در فاصله سال های ۱۳۴۲ تا ۱۳۵۶ چه بود؟ تخریب و تضعیف مؤلفه های هویت ملی بود.

سوالات تشریحی تاریخ معاصر ایران - دروس ۱ تا ۲۵ - تهیه کننده: مهران زنگنه

۱۱. عملکرد ساواک و نیروهای امنیتی رژیم پهلوی بین سال های ۱۳۴۲ تا ۱۳۵۶ چگونه بود؟ ۱- سیاست فشار بر منتقدان و سرکوب مخالفان ۲- بسیج نیروهای ساواک، شهربانی و ژاندارمری برای مقابله با مردم ۳- شکل گرفتن کمیته مشترک ضدخرابکاری برای هماهنگی مطلوب در میان نیروهای سرکوبگر ۴- دستگیری، حبس، تبعید و ممنوع المنبر کردن منتقدان و مخالفان.
۱۲. شدیدترین برخورد با مخالفان در فاصله سال های ۱۳۵۰ تا ۱۳۵۵ ش. چگونه صورت گرفت؟ در این سال ها ساواک وحشیانه ترین شیوه های شکنجه را علیه مبارزان به کار برد؛ جمع زیادی در زیر شکنجه شهید شدند و برخی دیگر تیرباران شدند.
۱۳. سیاست خارجی حکومت پهلوی در فاصله سال های ۱۳۴۳ تا ۱۳۵۶ تحت تأثیر چه عواملی بود؟ تحت تأثیر منافع و اغراض قدرت های بزرگ جهان و به خصوص آمریکا قرار داشت.
۱۴. سیاست خارجی ایران با آمریکا، انگلیس و شوروی در فاصله سال های ۱۳۴۳ تا ۱۳۵۶ چگونه بود؟ در این سال ها سلطه سیاسی، نظامی و اقتصادی آمریکا بر ایران افزایش یافت. با انتخاب ریچارد نیکسون از حزب جمهوری خواه به ریاست جمهوری آمریکا، این کشور نقش ژاندارمی منطقه خلیج فارس را به شاه واگذار کرد. پشتیبانی آمریکا بر غرور و استبداد محمدرضا شاه در داخل ایران افزود و او را سرمست قدرت کرد. روابط حکومت پهلوی با انگلستان نیز گرم و دوستانه بود. شاه همچنین با شوروی که رقیب و دشمن آمریکا بود، مناسبات سیاسی نسبتاً دوستانه ای داشت و به رغم سلطه آمریکا بر ایران، روابط حکومت پهلوی با شوروی سرد و خصومت آمیز نبود.
۱۵. محمد رضا شاه پهلوی قدرتش را بر چه پایه هایی استوار ساخته بود؟ ۱- دیوان سالاری دولتی ۲- دربار ۳- ارتش.
۱۶. افزایش خرید تسلیحات نظامی ایران از آمریکا، موجب چه می شد؟ موجب وابستگی بیشتر ایران به آمریکا و حضور گسترده مستشاران آمریکایی در کشور ما شد؛ به گونه ای که بیشترین تعداد مستشاران آمریکایی در یک کشور خارجی، در ایران حضور داشتند و این تعداد در اواخر حکومت پهلوی به ۹۰ هزار نفر رسید.
۱۷. نتیجه افزایش سرسام آور بودجه نظامی در زمان شاه چه بود؟ آثار زیان باری بر اقتصاد ایران داشت. صنعت و به ویژه کشاورزی کشور ما به تدریج به سمت وابستگی پیش رفت.
۱۸. چرا فرایند وابستگی ایران به خارج در دوره پهلوی به سود آمریکا بود؟ زیرا درآمد حاصل از نفت، صرف واردات کالاهایی می شد که پیش از اصلاحات آمریکایی و انقلاب به اصطلاح سفید، کشاورزان و صنعت گران ایرانی تولید می کردند؛ بنابراین دلارهای نفتی، بار دیگر به مبداء اولیه خود یعنی کشورهای غربی، به ویژه آمریکا باز می گشت.
۱۹. محمدرضا شاه بخشی قابل توجه ای از درآمدهای نفتی به چه چیزی اختصاص می داد؟ به خرید سهام و سرمایه گذاری در شرکت های ورشکسته اروپایی و آمریکایی و دادن وام به کشورهای وابسته به بلوک غرب، اختصاص داد.
۲۰. اعضای خانواده پهلوی چگونه ثروت زیادی اندوختند؟ از طریق درآمد حاصل از فروش زمین های متصرفی در دوره رضاشاه و برداشت بیش از دو میلیارد دلار از درآمدهای نفتی، ثروت زیادی اندوختند. آنان همچنین از قمارخانه ها و سایر مکان های فساد، قاچاق مواد مخدر، دلالی معامله های خارجی و مشارکت نامشروع در سهام صدها شرکت خصوصی و دولتی، سود کلانی می بردند.
۲۱. چرا رژیم شاه امام خمینی را در تاریخ ۱۳ مهرماه ۱۳۴۴ از ترکیه به نجف اشرف تبعید کرد؟ شاه می خواست رهبری نهضت را از ایران دور سازد تا شعله های بیداری را در ایران خاموش کند.
۲۲. ساواک برای جلوگیری از ارتباط امام خمینی با ملت ایران در دوران تبعید چه تلاش هایی انجام داد؟ از چاپ و توزیع رساله امام خمینی به شدت جلوگیری و دارنده آن را شش ماه تا دو سال به زندان محکوم می کرد.
۲۳. کوشش رژیم شاه برای دور کردن امام خمینی از ایران و فراموش شدن نام و راه ایشان چه نتایج داشت؟ نتایج معکوسی به دنبال داشت؛ روز به روز پیوند رهبری با مردم عمیق تر و بر عظمت و محبوبیت وی افزوده شد.
۲۴. فعالیت های سیاسی و فرهنگی امام خمینی در دوران تبعید را بنویسید؟ ۱- تحلیل های روشنگرانه درباره مسائل ایران و حوادث خاورمیانه به ویژه جنگ اعراب و اسرائیل ۲- همواره خطر سلطه همه جانبه آمریکا بر ایران و پیامدهای فرهنگی و سیاسی ناشی از آن را گوشزد می کرد ۳- امام خمینی کوشید میان روحانیون و دانشگاهیان در مبارزه علیه شاه وحدت ایجاد کند ۴- ضمن تبیین نظریه حکومت اسلامی به ضرورت تشکیل حکومت اسلامی بر پایه ماهیت سیاسی و اجتماعی دین مبین اسلام اهتمام ورزیدند.
۲۵. امام خمینی برای حفظ پایه های دین و استقلال ایران چه چیزی را ضروری می دانست؟ پیوند و احترام متقابل میان طبقات روحانی و دانشگاهی را ضروری می دانست

۲۶. رهبری سیاسی امام خمینی به عنوان مرجع تقلید چه پیامدی داشت؟ اندیشه جدایی دین از سیاست را که سالیان طولانی توسط رژیم پهلوی تبلیغ و ترویج می شد، کمرنگ کرد و فصل نوینی در اندیشه سیاسی و فکری جامعه ایران گشود.
۲۷. جنبش های دانشجویی در دهه های ۱۳۴۰ و ۱۳۵۰ خواهان چه آرمان هایی بودند؟ ۱- عدالت اجتماعی ۲- آزادی ۳- استقلال ۴- پیشرفت کشور.
۲۸. محور فعالیت انجمن های اسلامی دانشجویان چه بود؟ ۱- فعالیت های فرهنگی ۲- مقابله با افکار مارکسیستی و الحادی ۳- مخالفت با اندیشه جدایی دین از سیاست.
۲۹. گرایش محمدرضا شاه به فرهنگ غرب، چه پیامدی داشت؟ تضعیف هویت ملی (ایرانی و اسلامی) و ایجاد پدیده از خود بیگانگی فرهنگی در جامعه.
۳۰. هدف فعالان فرهنگی (اندیشمندان و روشنفکران دانشگاهی و حوزوی) پس از خرداد ۴۲ چه بود؟ احیای هویت دینی و بازگشت به خویشتن.
۳۱. فعالان فرهنگی پس از ۱۵ خرداد ۴۲ را نام ببرید؟ علامه طباطبائی، شهید مطهری، دکتر بهشتی، آیت الله خامنه ای، آیت الله طالقانی، آیت الله هاشمی رفسنجانی، آیت الله مکارم شیرازی، دکتر باهنر، مهندس بازرگان، جلال آل احمد، دکتر شریعتی، دکتر مفتاح و علامه جعفری (چهار مورد کافی است)
۳۲. مخالفان حکومت پهلوی را چه گروه هایی تشکیل می دادند و شیوه مبارزه آن ها چگونه بود؟ گروه اول: مسلمانان انقلابی: بهترین راه مبارزه با شاه را افزایش آگاهی عمومی و بسیج همگانی مردم برای مبارزه فرا گیر بود. گروه دوم: چپ گرایان: اصلی ترین روش مبارزه آن ها تعلیم چریک و جنگ چریکی علیه نظام شاه بود. گروه سوم: ملی گرایان: که اغلب آنها معتقد بودند رژیم پهلوی قابل تغییر نیست و باید اصل سلطنت را پذیرفت ولی برای کاهش خودکامگی شاه تلاش کرد.

درس بیستم

۱. کارتر با طرح چه شعارهایی وارد عرصه ی انتخاباتی ریاست جمهوری آمریکا شد؟ شعار حقوق بشر و فضای باز سیاسی.
۲. چرا پیروزی کارتر در انتخابات ریاست جمهوری آمریکا در ابتدا به منزله شکست شاه تلقی شد؟ زیرا کارتر نامزد دمکرات ها بود و شاه در مبارزه انتخاباتی، هزینه زیادی برای پیروزی رقیب او از حزب جمهوری خواه کرده بود.
۳. راهبرد جمهوری خواهان آمریکا در دوره ریاست جمهوری کارتر در مورد ایران چه بود؟ شاه نقش ژاندارم منطقه را برای آمریکا ایفا می کرد و هزینه تامین امنیت کشورهای همجوار به عهده ایران بود.
۴. چرا دولت دمکرات آمریکا خود را مدافع حقوق بشر نشان داد؟ جنگ تبلیغاتی علیه دولت شوروی.
۵. دولت دمکرات آمریکا برای پیشبرد شیوه تبلیغاتی حقوق بشر خود چه اقدامی انجام داد؟ برای پیشبرد این مبارزه تبلیغاتی از دیکتاتورهای خشن تحت سلطه خود مثل رژیم شاه بخواهد ازخسونت و شکنجه کمتری استفاده کند.
۶. چرا سولویان، آخرین سفیر آمریکا در ایران، کارتر را متهم به نفاق می کند؟ به خاطر سیاست های دوگانه حقوق بشر و سیاست های سرکوب گرایانه آمریکا برای مهار انقلاب اسلامی.
۷. شاه برای هماهنگی با برنامه ی حقوق بشر کارتر، در سال ۵۶ چه تغییر و تحولاتی در ایران ایجاد کرد؟ شاه برای نشان دادن هماهنگی خود با سیاست حقوق بشر کارتر اعلام کرد فضای باز سیاسی ایجاد خواهد کرد؛ لذا در ۱۵ مرداد ۱۳۵۶ امیرعباس هویدا را برکنار و جمشید آموزگار را به نخست وزیری منصوب کرد.
۸. در اجرای فضای باز سیاسی آمریکا، چه اقداماتی در ایران صورت گرفت؟ ۱- اعلام شد قانون محاکمه سریع مخالفان در دادگاه های سری نظامی لغو شده است ۲- محاکمه هایی که محکومان اغلب به تیرباران و زندان های طولانی محکوم می شدند، بعد از آن علنی خواهد بود ۳- با اعلام تشکیل کمیسیون شاهنشاهی برای مبارزه با فساد، رژیم به فساد گسترده در دستگاه های دولتی اقرار کرد.
۹. امام خمینی کدام حادثه را از الطاف خفیه الهی خواندند؟ رحلت فرزندش آیت الله سیدمصطفی خمینی.
۱۰. برگزاری مراسم ختم سید مصطفی خمینی چه پیامدهایی به دنبال داشت؟ در این مجالس سخنرانی های تند علیه شاه صورت گرفت. با وجود ممنوعیت شدید نام بردن از آیت الله خمینی، این حادثه سبب شد نام امام خمینی بار دیگر به طور گسترده ای بر سر زبان ها بیفتد.
۱۱. کدام رئیس جمهور آمریکا در دی ماه سال ۵۶ به ایران سفر کرد و ایران را چگونه کشوری خواند؟ کارتر. ایران را «جزیره ثبات» در یکی از پر آشوب ترین نقاط جهان خواند.
۱۲. مقاله «ایران و استعمار سرخ و سیاه» به امضای مستعار چه کسی و در کدام روزنامه چاپ شد و موضوع آن چه بود؟ در این مقاله که با امضای مستعار احمد رشیدی مطلق در روزنامه اطلاعات چاپ شد؛ امام خمینی به شدت مورد حمله و توهین قرار گرفته بود.

۱۳. انتشار مقاله توهین آمیز روزنامه اطلاعات در هفدهم دی ۱۳۵۶، چه واکنش هایی در جامعه ایجاد کرد؟ انتشار مقاله اهانت آمیز در روزنامه اطلاعات با واکنش فوری طلاب، روحانیون و مردم قم روبه رو شد. تظاهرات روز نوزدهم دی ماه، منتهی به حمله نیروهای نظامی به مردم شد. در بیست و نهم بهمن، در شهر تبریز برای شهدای قم مراسم چهارم برگزار شد و ارتش، مردم را به گلوله بست.
 ۱۴. علت تظاهرات مردم قم در ۱۹ دی ماه ۱۳۵۶ چه بود؟ انتشار مقاله توهین آمیز «ایران و استعمار سرخ و سیاه» در روزنامه اطلاعات.
 ۱۵. در پی کدام فاجعه آموزگار مجبور به استعفا شد و چه کسی جانشین او شد؟ آتش سوزی سینما رکس آبادان و جعفر شریف امامی جانشین او شد.
 ۱۶. شریف امامی با تظاهر به چه شعاری به نخست وزیری رسید؟ شعار آشتی ملی.
 ۱۷. چرا تظاهرات گسترده مردم تهران که پس از اقامه نماز در عید فطر (۱۳ شهریور ۱۳۵۷) به امامت آیت الله مفتاح برگزار شد، وحشت شاه، دولت و آمریکا را افزایش داد؟ زیرا که نمایش عظیمی از اتحاد و قدرت مردم بود.
 ۱۸. عظمت تظاهرات عید فطر ۱۳ شهریور ۱۳۵۷ سبب چه شد؟ عظمت راهپیمایی روز عید فطر سبب شد که آمریکا، شاه و دولت چاره را در اقدام به برقراری حکومت نظامی و توسل به خشونت گسترده ببینند.
 ۱۹. در ۱۷ شهریور سال ۵۷ چه اتفاقی روی داد؟ صبح هفده شهریور مردم به خیابان ها آمدند، در تهران، هزاران نفر، در میدان شهدا، اجتماع کردند. نظامیان و کماندوها نتوانستند مردم را متفرق کنند و ماموران رژیم پلوی «با مسلسل» تانک ها، آن ها را به گلوله بستند. چرخ بال ها (هلی کوپترها) نیز برای متفرق کردن مردم، از مسلسل و مواد تخریبی استفاده کردند و منظره، به میدان «اعدام دسته جمعی» شباهت داشت.
 ۲۰. عکس العمل دولت آمریکا را نسبت به کشتار مردم ایران در ۱۷ شهریور ۱۳۵۷ توضیح دهید؟ پس از این کشتار گسترده، کارتر، طی پیامی، از شاه اعلام پشتیبانی و از اقدام های او در راه بازگرداندن نظم، حمایت کرد. در کاخ سفید برای مقابله با انقلاب اسلامی اختلافات جدی وجود داشت. شورای امنیت ملی معتقد به کشتار گسترده مردم و وزارت امور خارجه در صدد نفوذ در انقلاب بود.
- درس بیست و یکم**
۱. چرا رژیم عراق در پی یک توافق محرمانه با شاه و هماهنگی با آمریکا، اقدام به اخراج امام خمینی از آن کشور کرد؟ با روزافزون شدن تظاهرات مردمی در ایران.
 ۲. با روزافزون شدن تظاهرات مردمی در ایران رژیم عراق چه اقدامی انجام داد؟ رژیم عراق در پی یک توافق محرمانه با شاه و هماهنگی با آمریکا، اقدام به اخراج امام خمینی از آن کشور کرد.
 ۳. امام خمینی در مهر ماه ۱۳۵۷ از عراق به کجا تبعید شد؟ فرانسه.
 ۴. هدف شاه و آمریکا از تبعید امام خمینی به فرانسه چه بود؟ تصور این بود که دور شدن امام خمینی از ایران سبب جدایی وی از جریان انقلاب خواهد شد.
 ۵. هجرت امام خمینی به پاریس چه پیامدهایی را در پی داشت؟ شرایط بهتر ارتباطات در فرانسه، به کمک رهبری انقلاب آمد. از آن پس، تماس ها راحت تر و پیام ها بیشتر شد.
 ۶. ماجرای ۱۳ آبان ۱۳۵۷ چه بود و چه پیامدی داشت؟ در ۱۳ آبان ۵۷ عده زیادی از دانشجویان و دانش آموزان تظاهرکننده در دانشگاه تهران توسط نیروهای نظامی و انتظامی به شهادت رسیدند. پخش صحنه هایی از آن در تلویزیون احساسات مردم را برانگیخت و شریف امامی از نخست وزیری استعفا و در ۱۴ آبان ارتشبد از هاری به جای او منصوب شد.
 ۷. در پی تظاهرات ۱۳ آبان سال ۵۷، شاه چه نطقی بیان کرد؟ شاه در ۱۵ آبان اعتراف کرد که پیام ملت ایران را شنیده است و سوگند یاد کرد خطاها، فساد، ظلم و بی قانونی تکرار نخواهد شد.
 ۸. از هاری در اولین اقدام برای ایجاد کاهش ناراضیاتی و برقراری آرامش به چه اقداماتی دست زد؟ جمعی از سران بدنام رژیم پهلوی، نظیر امیرعباس هویدا، نخست وزیر اسبق و ارتشبد نصیری، رئیس سابق ساواک را دستگیر کرد.
 ۹. در پی اقدامات از هاری امام خمینی چه هشداری به مردم ایران داد؟ هشدار داد این اقدامات ظاهری و فریب کارانه است.
 ۱۰. پس از تبعید امام خمینی به فرانسه، تظاهرات گسترده مردم علیه رژیم شاه، در داخل کشور، با هماهنگی های چه شخصیت هایی ادامه داشت؟ آیت الله مطهری، آیت الله طالقانی، آیت الله دکتر بهشتی، آیت الله خامنه ای، آیت الله هاشمی رفسنجانی، آیت الله مهدوی کنی و دیگر علما و روحانیون شاخص تهران و شهرستان ها، همچنین شخصیت های سیاسی و فرهنگی مسلمان و سایر گروه ها همچنان ادامه داشت.
 ۱۱. چرا سران گروه های سیاسی و روحانیون برجسته و مبارز، مانند آیت الله بهشتی و آیت الله مطهری، برای ملاقات امام خمینی به پاریس شتافتند؟ برای هماهنگی مبارزات.

۱۲. تحلیل گران مسائل سیاسی و خبرگزاری های مختلف جهان چه واقعه ای را پایان عمر حکومت شاهنشاهی در ایران تلقی کردند؟ تظاهرات عاشورا ۱۳۵۷.
۱۳. چرا برپایی تظاهرات عاشورا به منزله یک همه پرسی عمومی تلقی شد؟ مردم در این تظاهرات که به منزله یک رفراندوم (همه پرسی) بود، خواستار استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی شدند.
۱۴. قطعنامه راهپیمایی روز عاشورای سال ۵۷ که توسط شهید بهشتی قرائت شد بر چه مسائلی تاکید می کرد؟ ۱- تاکید مجدد بر سرنگونی نظام سلطنتی ۲- بازگشت امام خمینی به کشور ۳- تشکیل جمهوری اسلامی ۴- دعوت از ارتش برای پیوستن به مردم.
۱۵. آخرین نخست وزیر رژیم پهلوی که بود؟ شاپور بختیار.
۱۶. دولت آمریکا در دوره نخست وزیری بختیار چه سیاستی نسبت به ایران اتخاذ کرد؟ شورای امنیت ملای آمریکا به دنبال اجرای کودتا و به راه انداختن جوی خون در ایران بودند اما کارتر، وزارت امور خارجه و سازمان سیا، به فکر فریب مردم، از طریق جایگزینی بختیار به جای شاه و سوار شدن بر موج انقلاب بودند.
۱۷. با بسته شدن همه راه ها و دست آویزها برای باقی ماندن شاه در کشور، اهتمام عمده آمریکا بر چه چیزی قرار گرفت و آمریکا چه اقدامی در این زمینه انجام شد؟ حفظ ساختار ارتش قرار گرفت. به همین دلیل، ژنرال رابرت هایزر، معاون نیروهای آمریکا در اروپا، در دی ماه ۱۳۵۷ به ایران فرستاده شد.
۱۸. چرا ژنرال رابرت هایزر، معاون نیروهای آمریکا در اروپا، در دی ماه ۱۳۵۷ به ایران فرستاده شد؟ به علت بسته شدن همه راه ها و دست آویزها برای باقی ماندن شاه در کشور، اهتمام عمده آمریکا بر حفظ ساختار ارتش قرار گرفت.
۱۹. وظیفه ژنرال هایزر در ایران چه بود؟ وظیفه او هماهنگی با سران ارتش برای حمایت از دولت بختیار و در صورت لزوم انجام کودتای نظامی علیه انقلاب و حفظ مراکز راهبردی آمریکا بود.
۲۰. امام چه وظایفی را به شورای انقلاب واگذار کرد؟ ۱- بررسی چگونگی تشکیل دولت موقت ۲- نحوه انتقال قدرت ۳- مقدمه های تصویب قانون اساسی جدید.
۲۱. در سال ۵۷ محمدرضا شاه پهلوی پس از تشکیل کدام نهاد از ایران گریخت؟ شورای سلطنت.
۲۲. پس از فرار شاه از ایران و اعلام امام خمینی برای بازگشت به کشور، چه کسانی در صدد جلوگیری از ورود یا به عقب انداختن بازگشت او شدند؟ آمریکا، دولت بختیار و مخالفان غیر مذهبی حکومت شاه.
۲۳. پس از فرار شاه از ایران امام خمینی چه درخواستی از نظامیان کرد؟ امام خمینی از نظامیان خواست پادگان ها و خدمت در ارتش شاه را ترک کنند.
۲۴. ورود امام خمینی به ایران در ۱۲ بهمن سال ۵۷ نماد چه چیزی بود؟ نماد خاتمه یافتن دوران استیلای بیگانگان بر کشور و آغاز عصر جدیدی در تاریخ سیاسی ایران بر پایه استقلال و احیای ارزش های اسلامی و ملی بود.
۲۵. دولت موقت چگونه شکل گرفت؟ به پیشنهاد شورای انقلاب مهدی بازرگان به عنوان نخست وزیر دولت موقت انتخاب شد.
۲۶. اقدام خیانت آمیز بختیار پس اعلام تشکیل دولت موقت از سوی امام خمینی چه بود؟ قرارداد تحویل تجهیزات نظامی قبلاً خریداری شده از آمریکا به ارزش هفت میلیارد دلار را لغو کرد.
۲۷. چرا با شدت گرفتن درگیری ها، ساعت حکومت نظامی در تهران ۷/۵ ساعت طولانی تر شد؟ چرا که با تلاش ژنرال هایزر آمریکایی، فرماندهان نظامی، در صدد کودتا بودند تا با دست گیری امام خمینی و سایر شخصیت ها، انقلاب را شکست دهند.
۲۸. صدور اعلامیه امام خمینی در ۲۱ بهمن ماه ۱۳۵۷ چه پیامدهایی داشت؟ مردم از نیروی هوایی که لشکر گارد شاهنشاهی به آن حمله کرده بود، حمایت کردند. در مدت کوتاهی با مشارکت وسیع زنان و مردان در سراسر کشور، مراکز حساس به تصرف مردم درآمد و پایگاه های رژیم یکی پس از دیگری سقوط کرد. با مشاهده این وضع، شورای فرماندهان ارتش، طی اطلاعیه ای، بی طرفی خود را اعلام کرد.

درس بیست و دوم

۱. امام خمینی چه وظایفی را به دولت موقت واگذار کرد؟ ۱- اداره امور کشور ۲- اجرای رفراندوم درباره تعیین نظام سیاسی کشور ۳- تشکیل مجلس متخبان مردم برای تصویب قانون اساسی ۴- برگزاری انتخابات مجلس نمایندگان ملت طبق قانون اساسی جدید.
۲. کابینه مهندس بازرگان در بیست و پنجم بهمن ۱۳۵۷ متشکل از چه کسانی بود؟ تقریباً همگی از اعضا یا طرفداران نهضت آزادی و جبهه ملی بودند.
۳. اولین همه پرسی بعد از پیروزی انقلاب در چه زمینه ای بود؟ تعیین نظام سیاسی کشور.

۴. **قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران چگونه تدوین و تصویب شد؟** مجلس خبرگان قوانین اساسی کشورهای مختلف غربی و اسلامی را مورد بررسی قرارداد و با توجه به قانون اساسی سابق کشور و مبانی فقهی و اسلامی و نظرات نمایندگان گروه های مختلف سیاسی و فکری، تدوین قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران را آغاز کرد.
۵. **چرا مخالفت ها با مجلس خبرگان از سوی مخالفان، بیشتر شد؟** به دلیل جدی شدن تصویب اصول مربوط به ولایت فقیه.
۶. **امام خمینی، مردم و نیروهای انقلابی، در دفاع از اصل ولایت فقیه آن را چه دانستند؟** آن را مخالف استبداد و ضد دیکتاتوری دانستند.
۷. **وظیفه شورای نگهبان در نظام جمهوری اسلامی چیست؟** علاوه بر تشخیص عدم مغایرت و تعارض مصوبات مجلس شورای اسلامی با احکام اسلام و قانون اساسی، بر انتخابات مجلس خبرگان رهبری، ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی نظارت و از آرای مردم پاسداری کند.
۸. **پس از پیروزی انقلاب اسلامی کدام نهاد ها به دستور امام خمینی تشکیل شدند؟** ۱- کمیته انقلاب اسلامی ۲- سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ۳- بسیج مستضعفان ۴- جهادسازندگی ۵- کمیته امداد امام خمینی ۶- نهضت سواد آموزی.
۹. **هدف از تاسیس نهادهای انقلابی توسط امام خمینی چه بود؟** کمیته انقلاب اسلامی با هدف برقراری نظم و امنیت شکل گرفت. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و بسیج مستضعفان برای دفاع از کشور و ارزش های انقلاب اسلامی به وجود آمدند. به منظور سازندگی و رفع محرومیت از روستاها جهاد سازندگی تأسیس شد. کمیته امداد امام خمینی به قصد دست گیری از محرومان و نهضت سوادآموزی برای کاهش نرخ بالای بی سوادی در ایران، فعالیت خود را آغاز کردند.
۱۰. **چه عواملی موجب شد به تدریج بین دولت موقت و امام و یاران امام فاصله ایجاد شود؟** بی ارادگی و ناتوانی در تبعیت از روش انقلابی امام خمینی.
۱۱. **مهم ترین دسیسه ها و توطئه های آمریکا را بر ضد انقلاب اسلامی بنویسید؟** ۱- تضعیف، حذف و تروراندیشمندان و متفکران دینی یاران امام ۲- ایجاد گروه های سیاسی مخالف ۳- حمایت از ساواکی ها ۴- ایجاد آشوب در استان ها ۵- حمله نظامی به طبرستان ۶- تحریم و محاصره اقتصادی ۷- جنگ تبلیغاتی و شایعه پراکنی علیه انقلاب اسلامی ۸- طراحی کودتا ۹- جنگ تحمیلی ۸ ساله. (سه مورد)
۱۲. **بهرترین ابزار آمریکا برای توطئه علیه انقلاب اسلامی چه بود؟** گروه های سیاسی مختلفی بودند که در سایه قیام مردم و رهبری امام خمینی فرصت خودنمایی یافته بودند.
۱۳. **گروه های سیاسی مخالف دست به چه اقداماتی می زدند؟** این گروه ها، دولت موقت و شورای انقلاب را که به دستور امام خمینی تشکیل شده بود، به رسمیت نمی شناختند. در مقابل، با رواج شایعات دروغین، جامعه را به ورطه تردیدهای بزرگ و فتنه های ویران گر می کشاندند.
۱۴. **گروه های ضد انقلاب خواستار چه تغییری در انقلاب اسلامی بودند؟** ۱- تغییر در شورای انقلاب ۲- دادن سلاح به گروهک ها ۳- انحلال ارتش.
۱۵. **چرا برآورده شدن خواسته های گروه های ضد انقلاب زمینه را برای تسلط این گروهک ها بر کشور، فراهم می ساخت؟** زیرا از طریق نفوذ در شورای انقلاب که تصمیم های اساسی را در آن شرایط حساس و بحران زده می گرفت، آن ها می توانستند به عالی ترین نهاد انقلاب دست پیدا کنند و با دریافت سلاح و انحلال ارتش نیز، به هدف های خطرناک سیاسی خود دست می یافتند.
۱۶. **اصلی ترین گروهک هایی که در سال ۵۸ باعث بحران شدند را نام ببرید؟** ۱- حزب خلق مسلمان در آذربایجان شرقی ۲- حزب دموکرات کردستان ۳- حزب خلق عرب در خوزستان ۴- حزب خلق بلوچستان ۵- حزب خلق ترکمن صحرا.
۱۷. **توطئه حزب خلق مسلمان در آذربایجان چگونه پایان پذیرفت؟** امام خمینی طی یک سخنرانی فعالیت این حزب را قیام بر ضد اسلام و حکومت اسلامی برشمردند. به دنبال سخن رانی امام و افشا شدن اسنادی در خصوص رابطه سخن گوی حزب خلق مسلمان با آمریکا، مردم مسلمان آذربایجان با حضور حماسی در صحنه، کار این گروهک را یک سره کردند و به فعالیت های تفرقه افکنانه و فتنه جوینانه آن پایان دادند.
۱۸. **بارزترین نمونه آشوب های منطقه ای که توسط استخبار جهانی برای تجزیه بخشی از میهن اسلامی طراحی شد چه بود؟** غائله کردستان بود که توسط حزب دموکرات کردستان آغاز شد.
۱۹. **مهم ترین جریان سیاسی آغازگر بحران کردستان چه بود؟** حزب دمکرات کردستان بود که ریشه آن، به جریان های مارکسیستی دهه ۱۳۲۰ کشور می رسید.
۲۰. **حزب کومله و حزب ها و گروه های دیگری که در کردستان شکل گرفتند، خواهان چه بودند؟** ابتدا خودمختاری و سپس استقلال (تجزیه) کردستان بودند.

۲۱. چه عواملی به غائله کردستان دامن می زد؟ ۱- پشتیبانی کمونیست های داخل و خارج، از آن ۲- عوامل کشورهای غربی (در رأس همه آمریکا) و بلوک شرق (در رأس آن ها شوروی سابق) و عامل های آنان در منطقه مانند رژیم بعث عراق، با ارسال پول و اسلحه، به این غائله ها دامن می زدند ۲- دولت عراق نیز بر تحرک های خود در منطقه می افزود و به این موضوع دامن می زد. ۴- از هم پاشیدگی ارتش و نوپایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، سبب شده بود که انقلاب اسلامی، نیروهای دفاعی منظمی نداشته باشد.
۲۲. عوامل اصلی آشوب ترکمن صحرا چه بود؟ سو استفاده آشوبگران از اختلافات و تفاوت های مذهبی و قومی و عملکرد حکومت پهلوی و سیاست های سوء آن ها در منطقه بر سر مالکیت زمین های کشاورزی از عوامل مورد استفاده این گروه ها بود.
۲۳. وجوه مشترک گروه های ضد انقلاب را بنویسید؟ ۱- اغلب ماهیت چپ و مارکسیستی داشتند و یا به ظاهر چنان می نمودند ۲- هر کدام به یک یا چند قدرت خارجی منطقه ای یا بین المللی وابسته بودند ۳- از تفاوت های مذهبی و قومی که در هر کشور وجود دارد در جهت تفرقه، سوء استفاده می کردند.
۲۴. چرا مهندس بازرگان مورد اعتراض شدید گروه های سیاسی و انقلابیون واقع شده بود؟ به علت ملاقات محرمانه با برژینسکی مشاور امنیت ملی کارتر که از آمرین مستقیم کشتار مردم ایران در زمان شاه بود.
۲۵. چه عواملی موجب تسخیر سفارت آمریکا، توسط گروهی از دانشجویان در ۱۳ آبان ۱۳۵۸ شد؟ ورود شاه به آمریکا و نگرانی های فزاینده از مداخلات سفارت آمریکا در تهران.
۲۶. علت استعفای مهندس بازرگان از نخست وزیری چه بود؟ ۱- اعتراض انقلابیون و گروه های سیاسی به ملاقات محرمانه با برژینسکی مشاور امنیت ملی کارتر، از آمرین مستقیم کشتار مردم ایران در زمان شاه، با مهندس بازرگان ۲- تصرف سفارت آمریکا در تهران توسط گروهی از دانشجویان و گروگان گرفتن اعضای سفارت.

درس بیست و سوم

۱. پس از استعفای مهندس بازرگان، به دستور امام خمینی چه نهادی جریان امور مملکت را به دست گرفت؟ شورای انقلاب.
۲. اولین رئیس جمهور انقلاب اسلامی ایران که بود؟ ابوالحسن بنی صدر.
۳. چرا امام خمینی در اواخر بهمن ماه سال ۱۳۵۸ مقام نیابت فرماندهی کل قوا را به بنی صدر واگذار کرد؟ به سبب شرایط خاص کشور و وجود آشوب در استان های گوناگون.
۴. حزب جمهوری اسلامی به پیشنهاد چه کسی و چرا تاسیس شد؟ با پیشنهاد و مدیریت شهید آیت الله بهشتی برای سازماندهی تشکیلات و همبستگی ملی.
۵. تاسیس حزب جمهوری اسلامی چه پیامدی داشت؟ این اقدام، تأثیر اساسی بر آینده انقلاب و نظام جمهوری اسلامی ایران داشت.
۶. چرا حزب جمهوری اسلامی، از همان ابتدا، مورد عناد و مخالفت نیروهای معارض نظام و انقلاب اسلامی قرار گرفت؟ زیرا اعضای این حزب، سرپرستی بعضی از حیاتی ترین نهادهای کشور را به دست گرفتند. بنی صدر که روزنامه انقلاب اسلامی را منتشر می کرد و جمعی را در اطراف خود گرد آورده بود، از همان آغاز، به ضدیت آشکار با این حزب پرداخت.
۷. چرا پس از انتخاب شدن بنی صدر به ریاست جمهوری، مخالفت با حزب جمهوری اسلامی وارد مرحله جدیدی شد؟ زیرا در اسفند ماه همان سال انتخابات مجلس شورای اسلامی برگزار شد و حزب جمهوری اسلامی و نیروهای طرفدار امام و انقلاب اسلامی، توانستند اکثریت قاطع کرسی های مجلس را به دست آورند. در نتیجه مواضع اصلی قدرت، میان این دو گروه تقسیم شد و رقابت آشکار آنها، در جریان انتخاب نخست وزیر و اعضای کابینه، به مرحله ای دشوار و همراه با کشمکش رسید.
۸. ریشه اصلی اختلاف ها بین طرفداران بنی صدر و حزب جمهوری اسلامی چه مسائلی بود؟ همان مسائلی بود که نیروهای اصولگرا و انقلابی با لیبرال ها داشتند.
۹. جریان های سیاسی در دوره ریاست جمهوری بنی صدر به چند جناح کلی تقسیم می شدند؟ ۱- نیروهای انقلابی و مدافع اسلام ۲- نیروهای مخالف که شامل لیبرال ها و نیروهای چپ بودند.
۱۰. نیروهای لیبرال ها و چپ دست به چه اقداماتی می زدند؟ به تدریج با حمایت بنی صدر شروع به فعالیت و جوسازی و اخلال کردند. در این میان، رسانه های تبلیغی غربی نیز، با ایجاد جو تبلیغاتی مسموم، به حمایت از بنی صدر و طرفدارانش پرداختند.
۱۱. نخستین مرحله اختلاف بین دو جریان نیروهای انقلابی و مدافع اسلام با نیروهای لیبرال ها و چپ در چه موضوعی شدت گرفت؟ در انتخاب نخست وزیر.

۱۲. **انتخاب محمدعلی رجایی به نخست وزیری چگونه انجام گرفت؟** بنی صدر و گروهک های پشتیبان او برای تحمیل کردن فرد موردنظر خود به مجلس، اقدام به هیاهو و جوسازی گسترده کردند، اما به دلیل ایستادگی نمایندگان مجلس، سرانجام رئیس جمهور مجبور شد، محمدعلی رجایی را که مورد اعتماد مجلس بود معرفی کند و با رأی قاطع نمایندگان، رجایی نخست وزیر شد.
- انقلاب فرهنگی در چه شرایطی صورت گرفت؟** در این دوره بحران زده، دانشگاه ها محلّ مجادلات و درگیری های سیاسی شده بود زیرا گروه های سیاسی، کلاس های درس دانشگاه ها و حتی برخی از دبیرستان های بزرگ را به دفترهای گروهی خود تبدیل کرده بودند. ضمن نگهداری اسلحه و وسایل و تجهیزات نظامی در آنها، تشنج آفرینی های خیابانی و آشوب را در اقصا نقاط کشور هدایت می کردند.
۱۳. **منظور از انقلاب فرهنگی در تاریخ انقلاب چیست؟** پاک سازی گروه های مُعاند که در مراکز دانشگاهی نفوذ کرده بودند و همچنین ایجاد تحول در درس های آموزش عالی، با عنوان انقلاب فرهنگی شناخته می شود.
۱۴. **انقلاب فرهنگی با چه هدفی انجام شد؟** ۱- پاکسازی گروه های معاند که در مراکز دانشگاهی نفوذ کرده بودند ۲- ایجاد تحول در درس های آموزش عالی.
۱۵. **چرا امام خمینی بنی صدر را از فرماندهی کلّ قوا عزل کرد؟** وقتی اختلاف ها به مرحله ای رسید که امکانی برای اصلاح باقی نماند، و اساس اسلام و انقلاب در خطر قرار گرفت، امام در بیستم خرداد ۱۳۶۰، طی حکمی، بنی صدر را از فرماندهی کلّ قوا عزل کرد.
۱۶. **بنی صدر چرا و چگونه از ریاست جمهوری عزل شد؟** به علت کجروی و عدم مسئولیت او در شرایط حساس و خطیر کشور، مجلس شورای اسلامی طبق قانون اساسی با اکثریت آرا به عدم صلاحیت بنی صدر رای داد. این رای به تأیید امام رسید.
۱۷. **تروور شخصیت های طراز اول کشور دارای چند مرحله بوده است، چه کسانی تروور شدند و این تروورها بیشتر توسط چه گروه هایی صورت گرفت؟** در دو مرحله اجرا شد: مرحله اول: تیمسارقرنی، آیت الله مرتضی مطهری، حاج مهدی عراقی، آیت الله قاضی طباطبایی، دکتر محمد مفتاح به شهادت رسیدند. این تروورها عمدتاً توسط گروهک فرقان انجام گرفت. مرحله دوم: آیت الله سید علی خامنه ای به شدت مجروح شد. دکتر بهشتی، محمدعلی رجایی و دکتر محمد جواد باهنر، آیت الله سید عبدالحسین دستغیب، آیت الله صدوقی، آیت الله اشرفی اصفهانی و حجت الاسلام هاشمی نژاد به شهادت رسیدند. این تروورها توسط سازمان مجاهدین خلق صورت گرفت.
۱۸. **تروورهای دور دوم پس از چه رویدادی و چرا آغاز شد؟** پس از عزل بنی صدر از ریاست جمهوری آغاز شد. واضح بود که دشمنان داخلی و خارجی انقلاب اسلامی، در اثر از دست دادن تکیه گاه اصلی خود (بنی صدر)، این شیوه خشونت آمیز را در پیش گرفته بودند.
۱۹. **دو عامل اصلی حفظ نظام جمهوری اسلامی در گرداب حادثه سهمناک تروور شخصیت های طراز اول کشور در مرحله دوم چه بودند؟** قدرت رهبری امام و نقش برجسته مردم.
۲۰. **دشمنان انقلاب اسلامی برای به سقوط کشاندن انقلاب به چه اقداماتی دست زدند؟** ۱- تقویت و تشویق گروهک های ضد انقلاب که جو سیاسی اجتماعی کشور را کاملاً آشفته و بحرانی ساخته بودند ۲- ایجاد آشوب های استانی در قالب حرکت های قومی ۳- ایجاد اختلاف در ارکان اصلی نظام ۴- تروور شخصیت های برجسته انقلاب ۵- جوسازی و ایجاد جنگ روانی و ایجاد رعب و وحشت در میان مردم همراه با تبلیغات وسیع شبکه های خبری و مطبوعاتی ۶- حمله نظامی آمریکا به ایران ۷- طراحی کودتای نوژه ۸- مخالفت با دستیابی ایران به فناوری هسته ای صلح آمیز.
۲۱. **علت حمله نظامی آمریکا به ایران از طریق صحرای طبس چه بود؟** به بهانه نجات گروگان های سفارت آمریکا.
۲۲. **علت شکست حمله نظامی آمریکا در طبس چه بود؟** یکی از چرخ بال ها دچار نقص فنی شد. فرمانده عملیات تصمیم گرفت وضعیت را به کاخ سفید گزارش دهد. اما برای هرگونه تصمیم دیگر، زمان کافی نداشت، زیرا توفان شن آغاز شده و آنها را دچار حیرت کرده بود. در اثر برخورد یک هواپیما با یک چرخ بال، هردو منهدم شدند و هشت تن از متجاوزان در آتش سوختند و سایرین فوراً منطقه را ترک کردند.
۲۳. **هدف از طراحی کودتای نوژه چه بود؟** تا از طریق اشغال و یا بمباران مراکز مهم کشور، از جمله قم، تهران و اقامتگاه امام، تکلیف انقلاب را یکسره کنند.
۲۴. **کودتای تیر ۱۳۵۹ (کودتای نوژه) توسط چه گروه هایی طراحی شد؟** تعدادی از افسران وابسته به رژیم پهلوی و هوادار شاپور بختیار، موسوم به سازمان نقاب با پشتیبانی سازمان جاسوسی آمریکا (سیا) کودتایی را طراحی کردند.
۲۵. **سازمان نقاب چه سازمانی بود و چه اقدامی علیه جمهوری اسلامی انجام داد؟** تعدادی از افسران وابسته به رژیم پهلوی و هوادار شاپور بختیار، موسوم به سازمان نقاب بودند و با پشتیبانی سازمان جاسوسی آمریکا (سیا)، کودتایی را طراحی کردند.

۲۶. علت شکست کودتای نوژه چه بود؟ این کودتا با نفوذ نیروهای مؤمن و وطن خواه انقلاب در درون کودتاجیان، هوشیاری نظام نوپای انقلابی و از همه بالاتر لطف الهی، شکست خورد و کودتاجیان دستگیر شدند و به سزای خود رسیدند.
۲۷. علت مخالفت آمریکا و برخی از کشورهای استعماری با برنامه هسته ای صلح آمیز ایران چیست؟ آمریکا و برخی کشورهای استعماری می خواهند دانش هسته ای در انحصار خود آنان باشد و دیگر کشورها به آن دسترسی نداشته باشند.
۲۸. آمریکا و برخی از کشورهای استعماری برای جلوگیری از برنامه هسته ای صلح آمیز ایران دست به چه اقدامی زدند؟ با وجود عضویت ایران در معاهده منع گسترش سلاح های هسته ای (ان.پی.تی) و نظارت آژانس بین المللی انرژی اتمی بر فعالیت های هسته ای ایران، آمریکا و هم پیمانانش برای توقف و تعطیلی برنامه های هسته ای صلح آمیز ایران کوشش کرده اند.
- درس بیست و چهارم**
۱. سابقه دشمنی دولتمردان عراق با ایران به چه زمانی برمی گردد؟ دوره صفویه .
 ۲. کشور عراق چگونه تاسیس شد؟ پس از جنگ جهانی اول، امپراتوری عثمانی تجزیه شد و در سال ۱۲۹۸ ش، از ترکیب سه استان بغداد، موصل و بصره، کشوری به نام عراق تأسیس شد که زیر سلطه مستقیم انگلستان قرار گرفت.
 ۳. در سال ۱۳۳۸ ش عبدالکریم قاسم، رئیس جمهور عراق چه ادعایی در مورد خاک ایران کرد و چه اقدامی انجام داد؟ ادعا کرد خرمشهر قسمتی از خاک عراق است. حتی پس از آن، ارتش بعثی عراق در قسمت های مرزی، به تجاوز به خاک ایران دست زد.
 ۴. اختلافات ایران و عراق در دوره پهلوی (۱۳۵۴) چگونه و با بسته شدن چه عهدنامه ای به پایان رسید؟ موضوع در سازمان ملل مطرح شد و در نهایت با وساطت رئیس جمهور وقت الجزایر، عهدنامه الجزایر در سال ۱۳۵۴ ش بین ایران و عراق به امضا رسید.
 ۵. چه عواملی باعث حمله عراق به ایران شد؟ با وقوع انقلاب اسلامی در ایران و تضعیف ارتش و نیروهای مسلح و بروز بحران های داخلی، رژیم عراق تصور کرد که زمینه خوبی برای تجاوز به میهن ما فراهم شده است و به دلیل وقوع انقلاب، کشور آمادگی رویارویی با جنگ خارجی را ندارد.
 ۶. عراق در حمله به ایران از حمایت چه کسانی برخوردار بود؟ آنها در حمله علیه ایران، از حمایت مادی و معنوی برخی کشورهای عربی و نیز قدرت های بزرگ نظیر آمریکا، فرانسه، انگلیس و شوروی سابق برخوردار بودند.
 ۷. چرا در ابتدای جنگ، ارتش صدام به پیشرفت های سریعی در خاک ایران موفق شد؟ از آنجا که ایران هنوز آمادگی کافی برای مواجهه با جنگی بزرگ را نداشت، نیروهای زمینی صدام موفق شدند به سرعت از مرزها بگذرند و با کشتار مردم بی گناه و اسارت آنها، بخش هایی از مناطق غربی و جنوبی کشور را اشغال کنند.
 ۸. چرا صدام اعلام کرده بود که طی شش روز جمهوری اسلامی را نابود خواهد کرد؟ به علت نداشتن درک صحیح از میهن دوستی ایرانیان و علاقه مردم به انقلاب و کشور.
 ۹. امام خمینی با توجه با کدام ویژگی خود از مردم خواست تا در برابر دشمن متجاوز ایستادگی کنند و فرمان داد مردم به خصوص جوانان، آماده رویارویی با دشمن شوند؟ با اعتماد به نفسی که از ایمان و شجاعت او ناشی بود.
 ۱۰. کدام مراکز به محل جمع آوری لوازم و کمک های مردمی جنگ تبدیل شدند؟ مساجد.
 ۱۱. نتیجه ی پیروزی های پی در پی ایران در جبهه های جنگ چه بود؟ منجر به تقویت وحدت ملی شد.
 ۱۲. چرا برخی دولت های عربی و غربی، به میزان کمک های آشکار و پنهان خود به عراق افزودند؟ به علت شکست های پی در پی نیروهای متجاوز عراقی در صحنه های جنگ.
 ۱۳. به علت شکست های پی در پی نیروهای متجاوز عراقی در صحنه های جنگ برخی دولت های عربی و غربی به چه اقدامی دست زدند؟ به میزان کمک های آشکار و پنهان خود به عراق افزودند.
 ۱۴. چه موقع صدام ندای صلح خواهی سرداد؟ درحالی که نیروهای ایرانی، پی در پی متجاوزان بعثی را عقب می راندند، صدام ندای صلح خواهی و مظلوم نمایی سر داد.
 ۱۵. سازمان ملل متحده پس از ندای صلح خواهی صدام، چه واکنشی نشان داد؟ سازمان ملل متحد نیز که باید از همان آغاز حمله صدام، اقدام او را محکوم می کرد، اما تحت نفوذ قدرت های بزرگ شرق و غرب، از این کار طفره می رفت، اکنون با او هم صدا شده بود و طرفین را به آتش بس و نه عقب نشینی عراقی ها به مرزها دعوت می کرد.

۱۶. چرا ایران در ابتدا آتش بس را نمی پذیرفت؟ ۱- زیرا هنوز بخش های زیادی از خاک ایران در تصرف متجاوزان بعثی بود و قبول آتش بس موجب تثبیت حضور آنان در خاک ایران می شد ۲- آنان می دانستند که صدام درصدد است طی آتش بس، فرصتی به دست آورد تا به تجدید قوا و بازسازی نیروهای خود پردازد ۳- صدام طی حمله به ایران، هزاران نفر از ایرانیان را قتل عام و خانواده های زیادی را داغ دار کرده بود. پس باید به عنوان آغازگر جنگ، محکوم و تنبیه می شد.
۱۷. چرا دولتمردان ایران پس از ندای صلح خواهی صدام اصرار داشتند که صدام باید به عنوان آغازگر جنگ، محکوم و تنبیه شود؟ در غیر این صورت ممکن بود، با تحریک سلطه جویان غربی نظیر آمریکا که به خاطر انقلاب، منافع نامشروع خویش را در ایران از دست داده بودند، از مرز دیگری ایران را مورد تجاوز قرار دهند. در آن صورت ممکن بود، مانند سال های جنگ های اول و دوم جهانی که به بهانه هجوم نیروهای انگلیسی از جنوب، روس ها هم از شمال حمله می کردند، شوروی ها هم به بهانه حفظ امنیت مرزهای جنوبی خود، شمال ایران را تصرف کنند.
۱۸. هنگامی که صدام با مقاومت مردم ایران مواجه شد و پیروزی های ایران در جبهه های جنگ، روز به روز او را نگران تر ساخت، به چه جنایت های تازه ای دست زد؟ او شهرهای بی دفاع را مورد هجوم قرار داد.
۱۹. حمله موشکی صدام به شهرهای ایران با چه هدفی آغاز شد؟ با هدف شکستن روحیه مقاومت مردم ایران.
۲۰. کدام اقدام صدام در ۹ اسفند سال ۱۳۶۶ به منزله آغاز مرحله جدیدی از حملات نیروهای صدام به مردم بی دفاع و اماکن غیرنظامی ایران بود؟ برخورد نخستین موشک دشمن به تهران.
۲۱. کدام شهر بیش از ۲۰۰ بار مورد اصابت موشک های غول پیکر قرار گرفت؟ شهر دزفول.
۲۲. هدف رژیم بعثی عراق از طرح شایعه استفاده از سلاح های شیمیایی در شهرهای بزرگ ایران چه بود؟ می کوشید تا هسته مرکزی دفاعی و قدرت جمهوری اسلامی ایران را که حمایت های مردمی بود، کاهش دهد.
۲۳. در چه شرایطی، آمریکا رسماً به کمک نیروهای صدام آمد؟ در شرایطی که ارتش عراق موشک های دوربرد بسیاری به شهرهای ایران پرتاب می کرد و استفاده از گازهای شیمیایی در جبهه های جنگ را در پیش گرفت.
۲۴. اقدامات ناجوانمردانه آمریکایی ها در طی جنگ عراق با ایران چه بود؟ اعزام ناوگان جنگی به خلیج فارس و هدف قرار دادن هواپیمای مسافبری ایران در تیرماه ۱۳۶۷.
۲۵. در قطعنامه ی ۵۹۸ سازمان ملل، کدام خواسته های ایران مورد توجه قرار گرفت؟ عقب نشینی به مرزهای بین المللی پس از آتش بس و تعیین متجاوز.
۲۶. مذاکرات ایران با عراق چگونه با پیروزی ایران به پایان رسید؟ در پی ایستادگی هیئت مذاکره کننده ایرانی در حفظ حقوق ایران در اروند رود، و پافشاری بر اجرای قرارداد مرزی سال ۱۹۷۵ م (الجزایر)، مذاکرات با پیروزی ایران به پایان رسید.
۲۷. صدام طی نامه ای خطاب به رئیس جمهور وقت ایران آقای هاشمی رفسنجانی بر چه مواردی صحه گذاشت؟ به اعتبار قرارداد سال ۱۹۷۵ م (الجزایر) صحه گذاشت و خط تالوگ در اروند رود، به عنوان مرز آبی دو کشور تثبیت شد.
۲۸. هدف اصلی صدام در حمله به ایران چه بود؟ به هم زدن قرارداد سال ۱۹۷۵ م (الجزایر) و تصرف کل اروند رود بود.
۲۹. پس از ارتحال امام خمینی چه کسی به جانشینی وی انتخاب شد؟ پس از ارتحال امام خمینی مجلس خبرگان رهبری، اجلاس فوق العاده ای تشکیل داد و حضرت آیت الله خامنه ای را به رهبری نظام جمهوری اسلامی برگزید.
۳۰. مجلس خبرگان رهبری بر اساس چه سوابقی آیت الله سید علی خامنه ای را برای رهبری انقلاب اسلامی، صالح، شایسته و لایق تشخیص دادند؟ ۱- حضرت آیت الله خامنه ای از ابتدای نهضت تا زمان پیروزی انقلاب اسلامی به عنوان شاگرد و پیرو حضرت امام خمینی (ه) حضور و نقش فعالی در مبارزه با رژیم پهلوی داشتند؛ از این رو، بارها دستگیر، زندانی و تبعید شدند. ۲- ایشان در دوران جمهوری اسلامی و در شرایطی که کشور گرفتار توطئه های پیچیده دشمنان خارجی و ضد انقلاب داخلی و نیز جنگ تحمیلی بود، همچون یابوری بصیر و ثابت قدم در خدمت انقلاب و حضرت امام بودند و مسئولیت های خطیری را از جمله دو دوره ریاست جمهوری عهده دار شدند. ۳- معظم له در تیر ۱۳۶۰، هدف حمله تروریستی مجاهدین خلق قرار گرفته، به شدت جراحت برداشتند و به شرف جانبازی انقلاب اسلامی نایل آمدند.
۳۱. حضرت آیت الله خامنه ای در اولین پیام ها و بیانات خود چه نکته ای را اعلام نمودند؟ که هدف و راه امام خمینی را به دقت دنبال خواهیم کرد.

درس بیست و پنجم

۱. هدف های اصلی و عمده انقلاب اسلامی چه بود؟ استقلال - آزادی - جمهوری اسلامی.
۲. نخستین آرمان انقلاب اسلامی چه بود؟ استقلال.

سوالات تشریحی تاریخ معاصر ایران - دروس ۱ تا ۲۵ - تهیه کننده: مهران زنگنه

۳. ابعاد متفاوت استقلال چیست؟ ۱- استقلال فکری ۲- استقلال سیاسی ۳- استقلال اقتصادی.

۴. استقلال فکری در هر کشوری چه زمانی حاصل می شود؟ مردم باور کنند، بیگانگان بر آنان برتری ذاتی ندارند و آنها نیز با همت و پشتکار خود می توانند به سازندگی، پیشرفت، نوآوری و تعالی برسند.

۵. شرط تحقق استقلال فکری ملت ایران چیست؟ ایجاد نوعی تحول عمیق اندیشه ای و اعتقادی در آنان و بازگشت به فرهنگ غنی اسلام و ایران.

۶. امام خمینی شرط اول استقلال را کدام بُعد استقلال می داند؟ استقلال فکری.

۷. مفهوم استقلال سیاسی چیست؟ یعنی مدیران و مسئولان و سران هر کشور در تعیین خط مشی و اجرای برنامه های کشورتابع دستور بیگانگان و مداخله آنان نباشند.

۸. استقلال اقتصادی به چه معناست؟ به معنای نداشتن وابستگی در ابعاد گوناگون اقتصادی است.

۹. واژه آزادی همواره در کنار چه واژه هایی مفهوم و معنی می یابد؟ در کنار قانون و معنویت.

۱۰. آزادی در شعار «استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی» به چه معناست؟ به معنای آن است که مردم ایران، خواهان آزادی در راستای تأمین استقلال و مطابق با قوانین متعالی و نجات بخش اسلام هستند.

۱۱. جمهوری اسلامی یا مردم سالاری دینی متکی به چیست؟ متکی به آرای مردم و حاکمیت قوانین متعالی اسلام است.

۱۲. ولایت فقیه به عنوان هسته مرکزی نظام جمهوری اسلامی دارای چه نوع مشروعیتی است؟ دارای مشروعیت الهی که با مقبولیت مردمی تحقق و عینیت می یابد.

۱۳. هدف ها و آرمان های انقلاب اسلامی ایران را ذکر کنید؟ برپایی عدل و عدالت اجتماعی، دوری از هر گونه تبعیض و نابرابری، نفی ظلم و استبداد و ستم، قانون گرایی، توجه به مردم به ویژه محرومان جامعه، مبارزه با مفاسد اقتصادی و اجتماعی.

۱۴. اولین نتیجه انقلاب اسلامی در داخل کشور چه بود؟ تغییر رژیم وابسته و خودکام شاهنشاهی و استقرار نظام جمهوری اسلامی مبتنی بر آرا و خواست های مردم به جای آن بود.

۱۵. دستاوردهای سیاسی انقلاب اسلامی را بنویسید؟ ۱- تغییر رژیم وابسته و خودکام شاهنشاهی و رفع استعمار و استبداد از ملت ایران ۲- استقرار نظام جمهوری اسلامی ۳- تدوین قانون اساسی جمهوری اسلامی ۴- استقلال سیاسی ۵- پیوند دین و سیاست و ارائه الگویی نوین برای مردم سالاری دینی ۶- رشد سیاسی و آگاهی های عمومی مردم و حضور مردم در صحنه های مختلف ۷- شکست ابهت قدرت های شرق و غرب و قدرت های سلطه گر خارجی ۸- عدم سلطه پذیری از قدرت های شرق و غرب و نفی هر گونه سلطه جویی نسبت به سایر کشورها ۹- ترسیم چهره صلح طلبانه از اسلام با اثبات مظلومیت مردم ایران در جریان جنگ تحمیلی و سایر تهاجمات با طرح تشنج زدایی در سطح دولت ها. (سه مورد کافی است)

۱۶. اصل «ولایت فقیه» ضامن چیست؟ این اصل مترقی، ضامن حفظ تمامیت ارضی، حراست از ارزش ها و آرمان های انقلاب و منافع ملی مردم ایران و مانع مهمی در جلوگیری از بازگشت دیکتاتوری و نفوذ بیگانه به شمار می رود.

۱۷. مهم ترین شاخصه رسمی و قانونی مشارکت سیاسی مردم چیست؟ حضور آنان در انتخابات گوناگون، مثل انتخابات ریاست جمهوری، خبرگان رهبری، نمایندگان مجلس و شوراهای اسلامی شهرها و روستاها است که نظیر آن را به ندرت می توان در دیگر انقلاب های جهان مشاهده کرد.

۱۸. کدام ویژگی مردم ایران ابهت قدرت های غرب و شرق و سایر قدرت های سلطه گر بیگانه را درهم شکست؟ مقاومت مردم ایران در برابر انواع توطئه های خارجی و عوامل داخلی استکبار جهانی.

۱۹. ارکان مهم سیاست خارجی جمهوری اسلامی چیست؟ نفی هر گونه سلطه پذیری و سلطه جویی.

۲۰. دستاوردهای سیاست خارجی ایران بعد از انقلاب را ذکر کنید؟ ۱- حفظ استقلال همه جانبه کشور ۲- برقراری روابط صلح آمیز با دیگر کشورها، به جز کشورهای متخاصم و محارب.

۲۱. دستاوردهای فرهنگی انقلاب اسلامی را بنویسید؟ ۱- زدودن زنگارها و اوهام از چهره دین ۲- احیای فرهنگ اسلامی به عنوان مکتبی پویا و حیات بخش ۳- احیای دوباره تعالیم اسلام در ایران ضمن تحکیم استقلال، همبستگی و هویت فرهنگی مردم مسلمان ایران ۴- بستن کانون های فساد و زشت کاری و مبارزه با ترویج مادیگری و مظاهر فرهنگ غربی ۵- افزایش سطح آگاهی عمومی ۶- افزایش و رشد مطبوعات و نشریات ۷- گسترش کانون های آموزشی و تربیتی درون کشور ۸- درخشش و تعالی آثار هنری و فرهنگی ایران در سطح جهان ۹- احیای تفکر دینی ۱۰- تحول در ارزش ها و نگرش ها و همچنین احیای مفاهیمی مانند جهاد و شهادت و ایثار و اخلاص ۱۱- مردمی شدن قوای مسلح و سازمان دهی نیروی بسیج مردمی ۱۲- هماهنگی، بین تعهد و تخصص و دیانت ۱۳- روشنفکری و همکاری حوزه و دانشگاه. (سه مورد)

۲۲. دستاوردهای اقتصادی انقلاب اسلامی را بنویسید؟ ۱- تولید بیشتر کالاها در داخل و حتی صدور بعضی از آنها به خارج از کشور ۲- سهم صادرات غیرنفتی به طرز چشمگیری افزایش یافت ۳- توجه به عمران و آبادی روستاها و برخوردار کردن اکثر روستاهای ایران از نعمت آب و برق و مخابرات و مراکز آموزشی و بهداشتی و جاده ها و امکانات رفاهی (سه مورد)

۲۳. دستاوردهای علمی و فناوری های نوین انقلاب اسلامی را بنویسید؟ ۱- توجه به صنایع سنگین و اقدامات بنیادی در این زمینه ۲- توسعه روزافزون صنایع نفت، پتروشیمی، ذوب آهن، فولاد و برق ۳- ساخت سدهای بزرگ ۴- گسترش یا نوسازی راه های کشور ۵- پیشرفت های عظیم در حوزه فن آوری هسته ای، بیولوژی مولکولی و سلول های بنیادی ۶- دستیابی به فناوری هسته ای صلح آمیز (سه مورد)

۲۴. در زمینه فناوری هسته ای، انقلاب اسلامی چه دستاوردهایی داشته است؟ دسترسی به چرخه سوخت هسته ای، یعنی فرایند تبدیل اورانیوم طبیعی به سوخت مورد نیاز برای تولید انرژی هسته ای.

۲۵. هدف گذاری چشم انداز بیست ساله که مورد تأکید رهبری نظام قرار گرفته، چیست؟ این است که پس از بیست سال، ایران در حوزه های فرهنگی، علمی، فناوری اقتصادی، دفاعی و سیاسی، به قدرت اول منطقه آسیای جنوب غربی، خاورمیانه، خلیج فارس، قفقاز و آسیای میانه تبدیل شود.

موفق باشید - مهران زنگنه دبیر تاریخ ایزده - دیماه ۱۴۰۲

برای دریافت کامل این جزو و نمونه سوالات امتحانی آن به سایت www.gama.ir مراجعه نمایید.